

COMAMENTUL  
 în nr. 24 Cor.  
 în nr. 13  
 în nr. 3  
 din de Dumbrăvi  
 în nr. 4 Cor. — Pen-  
 sionăria și America  
 10 Cor.  
 de și pentru Ro-  
 ma și strălucitate pe  
 un 40 franc.

# TRIBUNA

REDACȚIA  
 și ADMINISTRAȚIA  
 Deák Ferenc-utca 20.

INSERTIUNILE  
 se primesc la adminis-  
 trație.

Manuscrise nu se în-  
 poiază.

Telefon pentru oraș și  
 comitat 502.

Anul XII.

NUMĂR POPORAL

Nr. 26.

## Unde-i partidul?

Încet și pe nesimțite, în sufletul dlui Babeș, se furiează melancolia. Es wär zu schön gewesen... A fost un vis misterios și când din cale afară, și prea era de tot frumos — a trebuit să piară. Ieri încă șef de partid azi nimica. O adiere de vânt mai aspru fost de ajuns și coroana de hârtie a sibu- cât colo în noroi iar schiptrul de mu- va s'a frânt la prima lovitură, jucăria atât frumoasă a șefiei de partid s'a stricat mâni lipsite de pietate.

Dar și așa iluzia partidului ținuse multă vreme. S'a împlinit anul de când dl Babeș cepuse »acțiunea«. La început sgomot și Ivă. Dl Babeș era beat de succesul său. Cum nu? părea că însuși capii bisericilor noastre se alătură la dansul și în fruntea lui lung convoi de aderenți el se vedeă hând triumfător în politica noastră, înlă- rând dintr'un singur gest pe acei cari azi prezintă și conduc poporul românesc.

Dar iluzia asta ținuse numai o clipă. Dacă vei să vorbim în pilde, am zice că Babeș simțea tot mai mult, cum în ju- lui se face un gol, dar asemănarea nu fi exactă căci golul fusese de mai în- înte, toată lumea îl văzuse, numai dl Ba- ș nu-l simțise. Și atunci dansul alergă la mijloc ciudat pentru a face să nu amu- iscă sgomotul în jurul său. Am caracte- rat mai dăunăzi acest procedeu asemănân- l cu procedeu lui jupân Leib, care

noaptea în codrul Hertii pusese pălăria pe o grămadă de bulendre și căciula pe alta și începuse să vorbească cu glasul schimbat când cu »Ștrul« când cu »Ițig«. Iar când veniră »tilhiroii«, Leib strigă la cai hi, iar caii făcură ho. Atunci el strigă din răspu- teri cătră »tilhiroi« să stea la o parte că »voi sunteți doi, iar noi suntem trei, în- treabă și pe jupân Șmil din fundul căruții«.

Dl Babeș e ceva mai șiret. Văzând că discuția cu sine însuși nu răușește, ori cât și-ar schimba glasul, fie pe ton de broșură, de articol, de atac sau de răspuns, el acuma însuși strigă ho — după ce carul acțiunii sale s'a oprit demult. Și dacă am căuta bine prin fundul căruții am găsi totuși as- cuna pe vre-un popă — Coresi, vre o »Deș- teptare« sau altă revistă din provincie.

Întreaga acțiune a dlui Babeș se poate asemăna cu chipurile de copii numite nem- țește »Vexierbild«. »Unde-i partidul?« este întrebarea în cazul nostru. Dar ori cât cău- tăm de un an de zile, nicăiri nu-l deslușim din liniile încurcate și nesigure ale chipului. Acuma vine dl Babeș singur și ne dă ex- plicația că acesta a fost unul din acele chi- puri unde ori cât am căuta nu vom găsi ceace se cere.

Dar moderații de felurite nuanțe în- cercă tot felul de mijloace pentru a pro- voca și perpetua aparența unui partid.

Dar cum să înmulțești ceace-i simplu, cum să proiectezi acolo un număr mare de oameni, o mulțime acolo unde nu-s decât

doi-trei inși? Aici ei au găsit un mijloc simplu. Fiecare »moderat« își capătă câte un ziar și așezate în diferitele puncte ale teritorului românesc, ele produc impresia unei »prese« numeroase și puternice în do- sul căreia firește trebuie să se afle o mul- țime întreagă de oameni cari susțin și ali- mentează aceste organe de publicitate: Ast- fel avem *deja* »Lumina« la Budapesta, »Se- verinul« la Caransebeș, »Ungaria« la *Kolozs- vár* și afară de asta alte câteva foi de altă nuanță, dar totuși dispuse de-a se »mo- dera«.

Procedeu acesta de-a crea iluzia unui partid prin foi se poate asemăna cam cu procedeu omului care se așează între mai multe oglinzi puse față în față și se vede înmulțit până la infinit. Tot astfel își creiază guvernul, partidul »moderat«. A așe- zat pe doi trei inși între oglinzile ziarelor plătite de el și lumea naivă capătă impresia unei mari mulțimi de capete și figuri cari însă toate se aseamănă între ele în mod bătător la ochi. Ei sunt surlașii sgomotoși ai unei oștiri ce nu vine după ei.

Scopul lor e de a amăgi nu numai pe potrivnici dar și pe prieteni, ba mai mult pe acești din urmă decât pe cei dintâi. Căci pe potrivnici, pe noi, nu ne vor amăgi și și nu ne-au putut amăgi nici odată. Aca- sta o știu și ei moderații din Cluj, din Bu- dapesta sau Caransebeș. Dar e vorba de a se menține iluzia pentru prietenul lor cel puternic, guvernul unguresc. Acesta trebuie

POIȚA ORIGINALĂ A »TRIBUNEI«.

## Din viața unui om exilat.

De Matei Milencovici.

Într'un oraș din o provincie a vattului impe- rusesc, trăia mai de mult un neguțător înar bogat cu numele Mihailov.

Acest Mihailov, într'o vară plecă la târgul cel mare din Nișni-Novgorod — în cauze neguță- țest.

Când își luă rămas bun dela familie îi zise creș:

Mihailov să nu pleci astăzi de acasă; te-am văzut rău astă-noapte. Am visat că erai cu părul tot cărunt pe cap.

Mihailov rise și zise: asta însemnează noroc căștig, își luă apoi rămas bun dela familie și se duse.

La jumătatea drumului se întâlni cu un prieten său, erăși neguțător, cu care rămase împreună ste noapte la o crăsmă. Beură împreună ceai se culcară în două odăi alături. Lui Mihailov îi plăcea să doarmă mult, la miezul nopții se ulă ca să meargă pe răcoare, sculă pe crășmar socotii cu el, plăii și plecă mai departe.

După ce a călătorit vre-o opt zile, se oprî la birț ca să mănânce caii, iară el până atunci duse în o odăie de a crășmarului și se culcă. La prânz se sculă își aduse flauta și începă cânte cu ea. Deodată sosește o căruță trasă doi cai englezești. Un domn însoțit de doi darme se scoboară din trăsură și întreabă pe Mihailov că cine este și de unde vine? Mihailov,

care era altcum din fire vesel și vorbăreț spuse adevărul curat.

Domnul însă nu mai încetă cu întrebările: unde a petrecut noaptea trecută? fost-a singur ori cu vre-un neguțător? Pentru ce a plecat dela crăsmă așa de dimineață? Mihailov se miră de atâtea întrebări și răspunse:

Bine, dar ce mă ispitii atîta că doară nu sunt eu lotru? Eu, călătoresc în cauzele mele private la Nișni-Novgorod; Pentru ce să vă dau dar vouă samă?

Atunci domnul zise cu voce apăsată: Eu sunt judecătorul dela tribunalul ocolului acestuia, și îți pun întrebările acestea, fiindcă neguțătorul, cu care ai petrecut ieri noapte împreună, s'a aflat dimineața jurghiat. Arată-ți bagajul ca să-l cercetăm cu deamănntul.

Uimit de aceasta veste neșteptată, Mihailov, care se știa pe sine nevinovat, îi puse la dis- poziție judecătorului geamantanele sale.

Jandarmii începură a cerceta cu deamănntul geamantanele (coferete). Deodată judecătorul scoate dintr'un geamantan un cuțit mare și strigă:

— Al cui e cuțitul acesta?

Mihailov, care nu se aștepta la o așa surprin- dere, vede că din geamantanul său a scos un cuțit plin de sânge, el tresări de spaimă și se făcū galben la față ca ceară.

— De unde i sângele pe cuțit?

— Nu știu de judecător, cum a ajuns acest cuțit în geamantanul meu, — zise tremurând Mi- hailov.

Acum continuă judecătorul: Neguțătorul s'a găsit dimineața omorît în pat. Afară de tine nime altul nu e în cărcimă, care să fi putut săvârși fapta. Cuțitul plin de sânge ce l-am găsit în gea-

mantanul tău, precum și fața ta te dau de gol. Spune-mi dar, cum l-ai omorît și câți bani ai furat?

Mihailov, se jură pe D zeul cel viu; că el nu este făptuitorul, că după ce au luat ceaiul laolaltă, neguțătorul s'a dus în odăia lui și s'a culcat, el s'a culcat deasemenea în odăia dealături, apoi că dansul are la sine numai banii săi: 12 mii de dolari, și că cuțitul nu-l al lui. Cine a omorît pe neguțător, nu știe...

Judecătorul însă porunci jandarmilor ca să-l lege pe Mihailov, îi aruncară apoi în trăsură cu picioarele legate, îi confiscară geamantanele și banii, și-l duseră în temniță în orașul cel mai de aproape.

Ca să afle ce fel de om e, se făcū întrebare în orașul de unde eră Mihailov, de acolo veni vestea că: Mihailov este un om cinstit și cu par- tare foarte bună.

Judecătorul însă șinea morțic că el a omorît pe neguțător și l-a furat 30 mii de dolari.

Soția lui Mihailov auzind despre nefericirea bărbatului ei, veni și ea dimpreună cu cel doi fil ai ei, cari erau mici — în orașul unde eră arestat bărbatul, și rugă pe mai marele temniței ca s'o sloboadă să vorbească cu el. După multă rugă- minte fū condusă în odăia unde zăcea închis Mi- hailov. Când l-a văzut în halmele de arestat și în lanțuri, în rând cu tâlharii, începū să plîngă, apoi se așeză cu copiii lângă el și începū să-l întrebe despre nefericirea ce l-a ajuns.

Mihailov îi povesti toate din fir în păr. Atunci femeia îi zise: Ce se va întâmpla acum? El răspunse: Pe țar trebuie să-l rugăm. Nu pot să mor nevinovat.

Atunci femeia îi spuse că ea deși a și trimis

să continue a crede că »partidul« există și trăiește, căci altcum pentru cine ar fi să cheltuiască cu el atâția bani și pentru cine să plătească atâtea ziare?

Dar ca mâne vom vedea și pe dl Wekerle zicându-le săturat și cu aier de disperare:

— Să nu mai primiți pe nimeni în partid, căci nu mai am bani să fac câte un ziar pentru fiecare aderent nou.

Și atunci căsătoria aceasta nefirească, alianța dintre guvern și moderati, se va desface. Guvernul va da divorț pe motiv că mireasa nu a avut zestrea, partidul fâgăduit, căci și așa cinstită — nu a fost niciodată.

**Dela Mürzsteg la Reval.** Ziarul »Journal de St. Petersburg« care este un organ oficial și a păstrat în totdeauna o altitudine rezervată în chestiunile de politică externă, publică un lung articol, în care zice, că la Reval înțelegerea anglo-rusă pentru Asia s'a transformat într-o înțelegere pentru Europa. Marea importanță a acestei înțelegeri stă în faptul, că de acum înainte nu se va mai vorbi de acordul austro-rus, ci de acordul anglo-rus, nu se va mai face mențiune în chestiunea balcanică de Mürzsteg, ci de Reval. Locul Austriei l-a ocupat Anglia. Aceasta este adevărata însemnătate a întâlnirii la Reval, a regelui Angliei cu țarul Rusiei.

**Lege pentru lucrătorii în Austria.** Reichsrathul a adoptat cu unanimitate urgența cerută de socialistii democrați, pentru legea privilegii la asigurarea lucrătorilor contra vătărelor și accidentelor.

Ministrul de Interne a anunțat că guvernul va depune la 3 Noembrie un proiect de lege conținând măsuri în favoarea micilor patroni.

## Un suflet eroic: Maiorul Sturdza.

Publicăm mai la vale după »Neamul Românesc« un frumos articol ieșit din penă dlui N. Iorga despre domnul maior Alexandru Sturdza. Într'un articol din revista »Ramuri« dnul Sturdza a publicat un articol de aspră, dar dreaptă critică a armatei românești, la care căpitanul Cotuneanu a

ofensat printr'o telegramă pe dnul Sturdza. Urmarea a fost o ieșire pe teren după care domnul maior fu grav rănit. Cu acest prilej dnul Iorga a scris următorul articol:

Maiorul Sturdza a fost greu rănit la față: sabia adversarului său i-a făcut, dela urechea stângă de-a lungul fălcii, o lungă și largă rană, care va lăsa o urmă neștearsă, prin care acela care ezi, cu puțin tovarăș, duce una din luptele cele mai grele, cu prajudecățile și vrăjmășiile, își va aminti după biruința de ceasurile grele prin care a trebuit să treacă, de suferințele fizice care au intervenit ca să tulbure mulțămirea senină a omului care știe să-și îndeplinească, în marginile largi ale adevărului absolut, toată datoria.

Maiorul Sturdza, cel învins în judecata cu arma, cel rănit și însemnat la față, e astăzi una din figurile cele mai marcante din oștirea noastră și subit anume raporturi o figură căreia nici una nu i-se poate compara. Fiul acelui dintre oamenii noștri politici, care a avut într'un grad mai înalt simțul datoriei sale, crescut astfel sub ochii unui părinte care nu-și îngăduie slăbiciunii și a știut ca unicul său copil să nu le cunoască, Alexandru Sturdza a învățat apoi în școala militară prusiană; nu numai că a studiat meșteșugul armelor și tot ce face trebuie să știe un ofițer cu adevărat modern, dar, în același timp, a avut prilejul să vadă în fiecare amănunt al ei una din cele mai solide civilizații ale lumii și să ia învățături dela dânsa. S'a întors în țară, nu ca un tânăr umil de strălucirea uniformei și armelor sale, ci ca un bărbat matur în tinerețe, cugetător adânc și metodic la o vârstă când cele mai frumoase inteligențe alegă fără fraudă pe drumurile multe și grele ale gândului, s'a întors om de o superioară disciplină din sine însuși și educator chemat al celor mai tineri decât dânsul.

Ca orice om foarte civilizat trăind într'o societate însoțită și având, în același timp, o iubire călduroasă pentru neamul său rămas în urmă, dnul Al. Sturdza a trecut peste marginile misiunii lui speciale pentru a încerca îndeplinirea, cu orice greutate și jertfe, a unei misiuni mai înalte și generale. A simțit nevoia de a lucra la prefacerea oștirii, nu numai în pregătire tehnică, în organizare și armament, în conducerea ei de față în război, ci și, mai ales, în spirit. Cu profesor la școala militară de infanterie și comandant al companiei elevilor, ca prieten al tinerilor trecuți sub ochii săi, el a întrebunțat vorba ca și scrisul, lauda ca și critica, simpla convorbire ca și porunca și pedeapsa disciplinară pentru a da României sale, României noastre iubite oastea pe care să se poată răzumi cu siguranță în îndeplinirea chemării sale istorice. Și ce face e de admirat mai mult la acest stră-

lucit ofițer înar, care prin orice aspect al sale poate sluji de model, fiind, cum a tatăl său, o natură omenească perfect armă — e liniștea, siguranța calmă, eroismul care nu se infurie și nu se retrage, cumpănată în săvârșirea unor acțiuni de cea mai înaltă îndrăzneală. Fața lui nu oglindește și nu răstărnege lupte sufletești, ochii lui furizează și nici nu caută să fărâșească, vorbă nu împărătește mai mult sau mai puțin decât gândul și fiecare cuvânt, ales și cernit când și cum trebuie.

Cine a scris articolul său din »Ramuri« care militărește nu trebuia să-l scrie, și seama de urmări și le-a primit cu liniștea obișnuită.

Nu crede în legitimitatea duelului și nu e un bun luptător în artificile scrimel; trupul e mai slab decât al majorității colegilor săi, tuși a mers înainte durerii și primejdiei moarte fără să vâdească măcar un zimbătuș chetărie, care e totuși o slăbiciune, fără să îmbete de avântul pasional care ajută pe asemenea momente. A simțit lovitură, și i-a curs cald pe obraz, carnea sa se va fi de durere, dar sufletul seala și sigur la până și atunci. Nu s'a lăsat dus pe urmă și s'a așezat măcar pe un scaun câtă vreme cusut rana. Și, când la gară îl așteaptă pe — tatăl bătrân venise și pentru a mulțămii torilor cari ajutasera, cum a spus așa de și de frumos, pe un »om cinstit« —, a drept ca un oșiaz, și tăcuta strângere de schimbă între ofițerul greu rănit și pășău, a căru înimă, pe ascuns de oricine, ngera mai puțin decât fața fălă de sabie, însemnată ca unul din acele momente rare ceva din mândria stăpânită a anticității trecutului duhoarea de orientalism a unei societăți zute. Cine nu și-ar doii un asemenea fiu între priiați ar fi în stare să păstreze față rerea durerilor, suferința copilului unic, peste toate marginile, stoica altitudine de de pe care a avut o acest bătrân de optzeci de

Va trece și asta, maiorule Sturdza, prietere credință și de idei. Se închid și răi mai pe care nu le vede nimeni ca să le poată Cruzimea brută a vieții a poate din cruzimile ei. Vai merge înainte altul din și sabă lui te va urmări poate tot așa de vrioză. Vieța ta ne va rămânea însă, prin potrivire nobilă a înmăjurărilor care a făcut oameni să așeze pe Dumnezeu în ce: Și ele vor fi cu totul înălțurate, pe lângă tot înnoirii sufletului a oștirii noastre, vei fi pentru fineri unul din acele exemple de stă eroică în mărturisirea de adevăr pentru bștrii care nu dispar niciodată. N. Iorga

către țar (împărat) rugare, dar că n'a sosit încă răspunsul. Mihailov pleacă capul și nu zise nimic. Vezi li zise atunci femeia: Îți aduci aminte de visul meu, că te-am văzut încărunchit. Nu trebuia să pleci de acasă. Într'aceea venit soldatul și porunci femeii și copiilor să lasă. Mihailov rămase plângând.

După ce rămase Mihailov singur, zise în sine: Afară de Dumnezeu, nime nu cunoaște adevărul, numai lui trebuie să ne rugăm, îndurare numai dela el trebuie să așteptăm.

La o lună după aceasta, Mihailov fu judecat de către tribunal la muncă silnică pe viață și transportat în Siberia.

Treizeci de ani petrecu el în închisoare. Alb ca neaua i-se făcu părul capului, iar barba-l era lungă și subțire. Umbra plecat și încet, vorbi puțin, nu râdea niciodată și se ruga mereu. În biserică cânta în strună, căci era cântăreț. Glasul îi era încă tot frumos.

Dregătorii închisorii îl iubeau pe Mihailov, căci era om smerit și blând, iar soții lui de nenorocire îl atimau și-l porecliseră »moșul nostru« și »omul lui Dumnezeu«. Cu toții știau de nevinoșia lui.

De familia lui nu mai auzise nimic. Nu știa dacă femeia și copilul mai trăiesc ori au murit.

Odată aduseră în închisoare arestanți noi. Seara se adunară arestanții mai bătrânii în jurul

celor noi veniți și începură să-l ispită, că de unde vin? din care parte a împărăției și pentru ce au ajuns aici?

Mihailov ședea pe un scăunel și cu capul plecat ascultă ceace spuneau fiecare.

Unul dintre noii veniți, era om înalt, cu barba lungă și stufoasă, iar de vârstă cam de vre-o 60 ani. El povestea cum a fost arestat.

— Chiar pentru lucruri de nimica am ajuns aici fraților. Erau însă lucruri pentru cari de mult trebuia să fiu aici. Nu se putea dovedi însă nimica. Dealtmătrelea ca să vă spun adevărul am mai fost eu în Siberia, dar nici când n'am rămas mult ca oaspe.

— De unde ești întrebă unul din arestanți?

— Sunt din Veltuga, lângă Niani-Novgorod, și mă cheamă Zaharia Petrov.

Mihailov tresări, el încă era din acel oraș, deci întrebă pe Petrov:

— Spune-mi Zaharie Petrov, nu cumva știi să-mi spuți ceva de negustorii Mihailov? Mai trăiesc ei?

— Trăiesc zău, și încă sunt cei mai bogați din tot orașul. Tatăl lor este în Siberia. Dzeu știe dacă mai trăiește. Dar tu moșule spune-mi pentru ce fapte ai ajuns aici.

— Pentru păcatele mele, împlinesc 30 de ani de muncă silnică.

— Pentru ce păcate întrebă Petrov?

Mihailov tăcu și nu vru să mai vorbească. Arestanții însă spuseră noi veniților, cum a o Mihailov în Siberia, cum în drum cineva a o pe un negustor și cum au ascuns cuțitul geamantanului lui și cum el s'armanul pe ne a fost osândit de tribunal la muncă silnică.

Auzind Petrov destăinurile acestea, se uită la Mihailov și plin de mirare exclamă:

— Minune fraților! Minune! Unde se întâlni oamenii! — Dar tare ai îmbătrânit Mihailov!

Atunci lui Mihailov îi străfulgeră un gând oare să nu știe omul acesta că cine a omorât negustător — și zise: Ascultă Zaharia Petrov cumva ai auzit ceva mai înainte de întâmplarea asta?

— Ba da, și încă îmi aduc aminte foarte bine multă vreme de atunci zise Petrov.

— Nu cumva ai auzit cine a omorât negustător?

— Petrov răspunse zimbând: La cine s'a cuțitul acela li va fi omorât a bună samă. Îți ție și a și pus cineva cuțitul în geamantan, care nu-l prind nu-l spânzură. Apoi să știi că a care și-a pus cuțitul în geamantan — se află aproape de tine.

La aceste cuvinte Mihailov își zise învoluntar acesta a omorât pe negustător... El se sculă și depărtă. Mult timp nu putu să doarmă. Îi prinsă o întristare grozavă; își aduse aminte

**BÉTAY și BENEDEK,**

atelier artistic pentru obiecte bisericesti

BUDAPEST, IV. Váci-utca 59.

Mare magazin de tot felul de haine bisericesti, prapori, potire, feanice de altar, lustru, cruci și tot fel de obiecte pentru montarea bisericelor. — Catalog de prefuri și modele trimitem cu plăcere.

În atelierul nostru de sculptură se fac: iconostase complete, altare, tabernacule, amvoane, icoane pictate. — Pictare de iconostase și icoane sfinte, pictare de biserică. — Planuri, catalog de prefuri trimitem cu plăcere. Pe omul nostru expert îl trimitem fără taxă la fața locului, pentru primirea lucrului.





cânta minunat corul mixt al măistrului V. Le-am ascultat pe toate până la fine. După parastas, protopopul ține o cuvântare ocazională despre Porumbescu accentuând necesitatea de a se înfrupta și în societatea noastră aceea armonie care există în compozițiile regretatului Porumbescu est. ect.

După aceasta ne-am dus cu toții la matineu. Publicul foarte mare, succesul splendid.

În sfârșit s'a încheiat și aceasta în mod demn de memoria celui sărbătorit și se îndepărtară care încotro: altul la bere, altul acasă. Eu ca străin nu aveam unde merge ci mă așezai la o masă spre a prânzi. Aci făcui cunoștință cu vre-o câțiva domni dela cari înțelesai că societatea cultă din loc nu s'a prezentat la matineu chiar în număr complet și câte și mai câte. Atunci văzui că a fost nu numai actuală dar și potrivită împrejurărilor locale accentuarea armoniei în sf. biserică. Doamne ajută s'auziam că cuvântul trup s'a făcut!

Ca pretuiindeni, așa și în aceste părți multe porniri rele bănuite în sânul poporului nostru. Spre a combate aceste porniri primejdioase, despărțământul »Asociațiunele« a luat măsuri spre a scoate mai multe cărți prin cari să se combată toate relele și să se dea sfaturi bune și folositoare poporului și în scopul acesta a însărcinat pe unul dintre cei mai activi și mai erudiți membri ai săi, cu compunerea de atari cărți. Întâmplător mi-a ajuns și mie în mână o cârtică de acest fel cu titlul: »Deprinderi păgubitoare« în care autorul, cu o deosebită dragoste de neam, cu multă cunoștință de cauză și cu durere față de soarta și viitorul poporului nostru, combate toate pornirile rele cari au prins rădăcini în sânul poporului din aceste părți. Acestea cărțile, după cât știu, se împart gratuit pe întreg teritoriul despărțământului. Tractate fiind în aceste cărți multe porniri și deprinderi rele cari sunt lăpăte și în alte părți locuite de români, ele sunt de recomandat a se răspândi peste tot locul între țărâni noștri.

După încheierea examenelor făcut pregătirile necesare spre a pleca către casă. Părintele protopop și colegul P. mă însoțiră cu căruța până la gară. De aci, după ce mulțumii părintelui protopop pentru călduroasa primire; colegului P. pentru bunăvoința arătată, pornii spre casă ducând cu mine, precum se poate deduce și din cele premere, atât suvenirul dulci și plăcut cât și impresii triste și pline de amărăciune. Cu acestea am sosit apoi în mijlocul acelor pe cari îi doaream și cari mă așteptau.

la Sânziene 1908.

Nuțu.

## Prigonirea învățătorilor din Bihor.

«Toporul și pădurea».

În toate veacurile și de toți oamenii minciuna a fost socotită păcat mare și minciinosii se pedepseau. La noi în țară însă de multe ori minciuna e privită ca virtute și se răsplătește cu ofiții grase, solvite din sudoarea popoarelor. Informațiunile minciinoase ziarele jidano-maghiare le tipăresc cu mare văifă și cu litere groase. Unii oameni, cari nu știu cum să se susțină altfel, căci a munci este greu, paradează mereu cu patriotismul față de ori și cine, ba chiar și față de aceia la care iubirea de patrie le este la inimă; ei nu se știu altcum validita decât defălmând pe alții, lovind în simțul cel mai scump al omului cu iubire de locul natal și de patrie. Lucru firesc că omul se scârbește de atâta obrăznicie din partea lor, dar n'ai ce le face, trebuie să suferi și nedreptăți căci astăzi e încă timpul suferințelor.

Cine a citit folie maghiare s'a putut convinge cum aproape toate sunt pline de învinuiri nedrepte la adresa mea și încă a unui vrednic învățtor român cu numele Dudulescu. Ele dau alarmă și cer osândirea noastră. Vezi folie »Nagyváradi hírs újság« și »Szabadság« din 4 Iunie. »Nagyváradi Napló«, »A Nap« din Budapesta 5 Iunie, »Népt. lapja« și »Tiszántul« din 11 Iunie și altele. Ne fac învinuirea că am avut în școlile harte din România și cărți oprite, aflate cu ocaziunea vizitațiunii școlare, făcută din partea inspectorului reg. Vasady, pe care însă în comuna noastră până azi nu l-a văzut nimeni.

Văzând că dintre foliile române numai »Tribuna« (nr. popular din 7 Iunie n.) înregistrează halta pornită împotriva noastră, iar altele de fel, — de altă parte văzând, că nici unul din Inv. noștri din țara Bihorului temându-se de răzbunare nu cutează să-și spună năcazul și amarul torturilor la care ne supune încredințatul inspectoratului reg. — incvizitorul școlar: Kerásony (fost Crăciun), — m'am hotărât să scot eu adevărul la lumină.

Noi românii în tot locul ba chiar și în parlament suntem învinușiți cu ne iubire de patrie, deși românul își iubește mai mult patria, vărsându-și în trecut și sângele pentru ea, iar dascălul român crește fii iubitori patriei. Cine sunt aceia cari pe lângă un saiar neloseminat săvârșesc atâta muncă culturală și religioasă-morală, crescând apărători tronului, ca învățătorii români? — și acum ei sunt defăimați prin ziare, numiți în batjocură de »Oláh tanító, izgató román tanító«, cine sunt agitatorii? Neomaghiarii cei cu 5 piștele cari nu se știu validita înaintea maghiarilor veritabili nu-

mai prin insinuații. Și știți cine a năcițit în a acesta aproape pe toți învățătorii din Bihor Susamintitul Inv. de stat din Hotar (Izsopallag Iosif Crăciun, azi Kerásony József, român,) naștere din Jaca, fost de religia gr.-ort., creșt. de bis. gr.-or. și neamul românesc cu până la păsuiă câștigată cu sudoare; a fost primit grație în seminarul diecezan și pedagogiul românist Arad, de care focalar cultural acum își bate joc a studiat prin anii 1882-3-4/5, a ajuns învățtor conf. gr.-or. în satul său natal în Diosa și de-aci în Jaca, de unde a ajuns Inv. de stat în Hotar. Fiind încă-său om m'rean și cu harte românești s'a genat de el — fiul său natural nu căștoria primă a avut de soție pe o româncă iar în a doua a luat pe Meridraszky Piroška, de relig. rom. cath. În intervalul cât a fost ca Inv. Hotar (Izsopallag) și-a părăsit și legea moșilor și strămoșilor, trecând la reformași și după toate aceste D-zeu știu cum, și pe ce ca'e a ajuns vizitator la școlile de pomi din cercul Aleșd și tot atunci și tului peste averea unei doamne bancrotate.

Când venea la mine la școala de pomi, la rădea de frunțași noștri români, de Inst. noștri și de preoți, — când am văzut că șade la masa mea și-și neagă originea și neamul, l'am mustrițicându-i că nu i rușine să-și bată joc de acșii cari l-au crescut cu pâinea lor.

Ajunghând dânsul acum revizor peste școlile confesionale, a făcut o adevărată incvizitie prin țară în luna Maiu a. c. lată metoda lui: Vorbește ungurește cu băieți mici de 6 ani, veniți în școală la începutul primăverii. Răspunsurile de la de elevii claselor superioare din limba maghiară nu le-a remarcat, — după multe ispitiri patriotice merge la bănci la prunci și vizitează cărțile, neafiate cărți oprite a luat niște caiete murdare rămasi dela alți elevi leșiți dela școală, în cari pe lângă alte însemnări erau scrise și cântece naționale: »Treii coloric«, »Hai să dăm mână cu mână« ș. a. Luându-le dela ei și căutând înaintea, îndemna prunci să cânte, băieții începură după dânsul să cântă așa de răsună școala. Apoi începu cu apăsate strolări patriotice, la care nici Petrea dascălului rămas dator. Cercetând hartele (eră pe părete) harti a Ungariei, folosită mai înainte de mine veche, dar editată de unguri și procurată de o mitet la recomandarea inspectorului reg. înaintea cu 20 ani. Avem și hartă nouă, dar cea veche am pus-o numai pentru decori. Iese din sânul de nou, zicând că folosesc hartă oprită, — a spus că e hartă Ungariei, nu alta, apoi o dă pe părțe. La protocol cu toate astea m'a timbrat de »nepatriot«.

Din raportul Inspectorului văd că acum suntem puși sub cercetare disciplinară. Verdictul u-

## Spiritul sau alcoolul ca cel mai primejdios dușman al omenimei.

Prelegere populară de Ioan Roșu învățtor în Buteni. (Urmare).

### b) Influența spiritului asupra familiei individuale.

Dupăce văzurăm o unică parte a grelelor urmări ce le exercită spiritul asupra individului pătimas, urmează să aruncăm o privire asupra tabloului trist ce ni-l prezintă viața familială și familia unui om bețiv.

Cred că nu e de lipsă să căutăm a dovedi ca fapte concrete (anumite) traiul, pacea și liniștea ce există între omul bețiv și membrii familiei sale; — știm doar cu toții, că în casa omului bețiv numai de pace nu poate fi vorba. Mierea și pruncul săi, pe lângă că n'au ce mânca și n'au cu ce se îmbrăca, ci trebuie să umble zdrențoși și flămânzi ca vai de ei; — dar mai au să îndure și înjurăturile, bătăile și huiduirile capului casei infuriat de otrava birșului. De câte ori se întâmplă, că vedem muerile unor astfel de oa-

meni cu capul spart, cu părul despletit, și cu și cu halnele spintecate de »soțul« său care l-a jurat credința înaintea altarului? — dar prunci unul atare om de câte ori sunt înspăimântați, bătuiți și huiduiți încăi sermanii nu odată se întâmplă că i vedem căzind în boale grele din care numai sapa și lopata îi mai pot scoate.

Ei dar cercetările oamenilor de știință au aflat că nici dela naștere prunci oamenilor bețivi nu sunt sănătoși. Jumătate din ei mor înainte de a implini vârsta de un an; iar celce rămân în viață sunt cu mult mai slabi, atât truștește cât și sufletește decât prunci oamenilor cari nu s'au dat beției. Acești prunci devin în viață epileptici (boala rea) idoliși etc. și au să poarte viața lor întreagă pe trupul și sufletul lor pecetea neagră a destrăbălării tatălui lor. Iar dacă se întâmplă, de fiul său fiica unul atare om au moștenit însușirile mamei și sunt sănătoși, atari copii nu și pot scoate nasul între oameni de rușinea tatălui lor care zilnic improștește păreții birturilor, se ceartă și se bate cu toată lumea, și înjură dealungul ulițelor pe oricine dacă l-se ivește în cale.

lată dar influența ce o exercită spiritul asupra celui ce-l consumă se simte în foarte mare măsură și asupra familiei sale și mai ales asupra acestuia.

### c) Influența spiritului asupra societății al cărei membru e pătimasul.

Se știe că individul e și membru al societății omenești și ca atare are datorința morală de conlucra fiecare la ridicarea prestigiului (cinstei) societății al cărei membru e. Înainte de a cercă se prezent unele din pagubele ce cauzează omul beator patriei, bisericei, școlii și neamului său, vă voi prezenta din cuvânt în cuvânt o parte din studiul susnumit al profesorului dr. G. Proca, care zice:

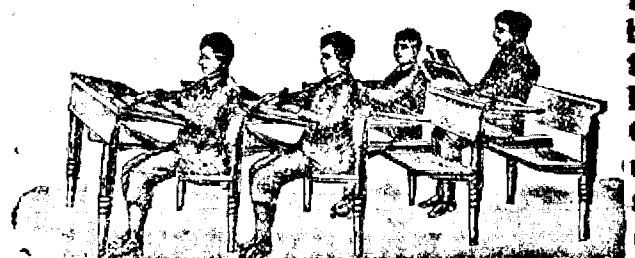
»Pentru societate alcoolismului (spiritul) prezintă o cauză însemnată de perderi datorită chiar înainte de a produce leziuni boale organice, otrăvirea cronică (zâlnică) cu alcool atâră flința psihică (sufletul) și micșorează valoarea socială a indivizilor. Victimele acestei otrăviri ajung nu numai la spital și la cimiter (mormin-



IX. IPAR-UTGZA 4 SZ.

Bancă de școală  
Mobile de școală  
Mobilă modernă de bioururi  
și fabricare de instrumente gimnastice.

Catalog de prețuri gratuit și porto franco.



## Biserica și politica.

(\*) În împrejurări normale ale organizației popoarelor biserica nu se ocupă cu afaceri politice, fiindcă misiunea ei în stat este limitată la partea morală a educației popoarelor; ea sprijinește în mod eficace guvernele, singure chemate a profesă politica și a conduce statul. În imperiul habsburgic cu populația amestecată nu numai de diferite limbi ci și de diferite confesiuni, biserica nu putea fi una și nedespărțită, așa precum era statul unul și nedespărțit. Era inevitabil ca diferitele biserici în stat cu interesele lor diferite sau deseori divergente să se lovească de politica guvernelor, care favoriză interese hegemonice a unui popor în contul celorlalte. Mai ales din cauza jignirii de interese de dominație sau de conservare, biserica a fost constrânsă a păși pe terenul politic fie ca luptătoare pe față, fie în mod indirect prin influința și potestatea sa.

Necesitatea ca biserica să se ocupe de politică s'a manifestat la poporul român și mai constrângător decât la alte popoare ale imperiului, fiindcă românii au fost *unicul* popor, la care interesele *naționale* congruează cu cele *bisericești*. Până la începutul secolului al XVIII metropolia transilvană autocefală de Alba-Iulia nu avea alți creștindincioși decât români, și românii nu aparțineau altei biserici decât celei de Alba-Iulia. Apărând și susținând interesele sale proprii biserica românească apăra și susținea și interesele naționale ale poporului. Astfel istoria noastră bisericească este totodată și istoria noastră politică.

Dela anul 1700 se schimbă și la noi încâtva împrejurările. Un act fără îndoială politic, unirea, divisează confesionalcește poporul în două. În loc de o biserică avem acum două, în loc de un cap avem acum două. Din fericire însă divisiunea ca o formă impusă nu străbătu-se conștiința poporului și el se simțea și după anul 1700 ca o unitate națională. Noua biserică unită a știut să și păstreze până astăzi o autocefalie și pe cât timp nu vor fi vârate în ea și alte elemente neromânești, rămâne și pea națională. Aceste împrejurări favorabile au ușurat învingerea greutăților firești, rezultate din divisiunea confesională a românilor și experiențele de mai bine de două sute de ani au dovedit că și cele două biserici românești pot face împreună o politică națională.

În timpurile moderne s'a accentuat și mai apăsător tendința bisericii a conduce politica națională românească. După anii revoluționari dela 1848 apare la Sibiu în editura bisericii o foaie *politică*; mai târziu se satisface și la Blaj necesității de avea biserica unită un organ de publicitate *politică*. Scopul acestor gazete nu putea fi altul decât a manifesta prin coloanele lor vederile politice ale cercurilor conducătoare bisericești atât la Sibiu cât și la Blaj.

Nu ne propunem de astădată să examinăm activitatea și atitudinea acestor gazete bisericești politice, ci ne oprim numai la atitudinea *nelămurită* a uneia din ele, a »Telegrafului Român«, în timpul mai recent. Organul mitropoliei din Sibiu publică de un timp încoace articoli directivi, prin care se face propagandă pentru o *schimbare radicală* în politica noastră națională. Românii — așa ne stătuiesc articolii menționați —

să părăsească căile umblate până aci, să treacă pe terenul politicii kossuthiste și cu ajutorul tuturor elementelor democratice din țară, mai ales celor maghiare, să caute așa realiză aspirațiunile lor naționale juste. Acest șir de articoli poartă o sifă ca semn că nu sunt scriși în biroul redacțional al foii, ci trimiși din afară. Direcția politică a articolilor este clară; nu este însă clar dacă ei reproduc și vederile cercurilor conducătoare ale bisericii noastre. Și tocmai acest punct important ar trebui pe deplin lămurit. Căci este hotărâtor pentru întreaga chestiune, dacă biserica, ea însăși propagă aceste idei politice, sau dacă avem a face numai cu un particular, care ajuns în societatea celor vr'o câțiva »corbi albi« maghiari și impresionat de oratoria lor, crede a se folosi de coloanele îngăduitoare ale unui ziar menit pentru apărarea intereselor generale românești, pentru a face excursiuni politice. În cazul din urmă mai că ar fi pagubă de negreala de tipar ce s'ar tipări cu o discuțiune ziaristică; propaganda ideilor politice nouă în coloanele »Telegrafului Român« ar putea rămâne neimpedată. În primul caz însă se schimbă situațiunea cu desăvârșire. Vederile politice ale cercurilor conducătoare bisericești trebuie să aibă pentru noi o importanță deosebită, fiindcă ne-am deprins în mod tradițional să considerăm biserica ca o instituțiune, care ne ocrotește și interesele naționale, și atitudinea ei *politică* determină azi mai mult ca oricând pozițiunea poporului român.

Este deci de cea mai mare importanță a se ști în mod clar și lămurit dacă într-adevăr în cercurile conducătoare bisericești din Sibiu se manifestă tendință pentru o schimbare radicală în politica noastră națională tradițională? Numai motive de o gravitate extraordinară pot să determine pe cineva să părăsească un drum umblat cu succes de moși-strămoși și să între pe alte cărări opuse și încă necunoscute. Aceste motive trebuie să fie înțelese nu numai de conducători, ci și de glotași pentru ca un popor întreg să facă o evoluțiune atât de radicală. Trebuie să cunoaștem cu toții și în modul cel mai respicat și convingător vederile cercurilor noastre bisericești conducătoare asupra celor vr'o câțiva »corbi albi« cari au apărut de vr'o câteva săptămâni pe orizontul parlamentului din Budapesta și poartă și o etichetă de »democrat«, pentru că să fim și noi determinați a crede în curățenia confesiunilor lor democratice neprihănite și în puterea lor uriașă de a schimba întreaga constituție a statului național maghiar pentru a cărei consolidare lucrează astăzi cu pasiune toate forțele șoviniste. Dacă vom fi lămurii în aceasta privință de »Telegraful Român«, nu numai că nu am evita discuțiunea, ci am căuta o chiar pentru a contribui prin argumentațiunea noastră la deslegarea unei chestiuni, care este una din cele mai principale ce ne pot preocupa. Înainte încă de a primi orice lămurire dela Sibiu ne dăm pe deplin samă de pozițiunea dificilă a bisericii, cauzată tocmai prin politica noastră națională, dela care nu duce aproape nici o punte la politica actuală de stat. Apreciăm și interesele mari culturale, cari împing biserica la stabilirea unor raporturi mai dulci între organele sale și a-le statului.

Ceace însă nu înțelegem sunt foloasele, pe cari poporul român ar putea să le tragă din o evoluție atât de strajnică în politica sa

națională. Nu ne îndoim cătuși de puțin că guvernul din Budapesta împreună cu întreaga ceată șovinistă maghiară și-ar schimbă cu desăvârșire atitudinea lor față cu românii, când politica acestora ar deveni kossuthistă; și raporturile între biserica noastră și stat s'ar netezi în acest caz. Însă ne întrebăm ce am câștigat politicește ca popor prin aceste schimbări? Nu vrem să devalvăm nici forma goală fără fond, îndulcește și ea viața cel puțin în mod trecător; recunoaștem că este de preferit o situație netedă unei situațiuni în continuu încordate; nici firimiturile, ce s'ar putea strânge ici-colo cu această ocazie nu sunt de desprețuit. Toate aceste însă au o valoare secundară și problematică, când este pusă la întrebare o situațiune întreagă a unui popor. Politica kossuthistă este înainte de toate națională-maghiară și românii intrând în tabera ei s'ar angaja fără doar și poate a o sprigini, adică a-și săpa groapa lor proprie, sau dacă s'ar codi a o face, ar ajunge din nou în situațiuni și mai încordate cu guvernele. Nici democratismul maghiar în perspectivă, când ar ajunge să stăpânească țara, n'ar merge pe alte drumuri, fiindcă și el este național. Benedek János, Molnár Jeró etc. sunt democrați de contrabandă: ei nu vor ca cărma Ungariei smulsă din mâinile aristocrației, să treacă în mâna popoarelor ce o locuiesc, ci în mâna poporului maghiar, adică hegemonia aristocrației maghiare să fie înlocuită prin hegemonia democrației maghiare.

Așteptăm însă luminele »Telegrafului Român«, cari, chiar dacă nu le-am reclamat noi, trebuie să se reverse cu multă abundență și intensitate voind a determina poporul român să facă o schimbare de front politică.

Congregația extraordinară a comitatului Arad este convocată pe 16 Iulie. La ordinea zilei sunt puse mai multe obiecte mărunte, între altele și maghiarizarea numirilor satelor și orașelor, de pe teritoriul comitatului.

Membrii români sunt rugați a lua parte.

Vacanțele Camerei. În sfârșit după lungi opintiri s'a tranșat și ultimul proiect de lege din uriașul program de muncă ce l octroase guvernul asupra Camerei. În ședința de Luni s'a trecut peste discuția în general și pe articole a proiectului despre aranjarea proprietății, iar Marți s'a primit și în a treia citire. Cea de pe urmă ședință va fi Vineri. Până Vineri va rămân și Camera magnaților cu vrful de proiecte și astfel Camera deputaților le-va putea lua în primire. Ca proiectele să devină lege — va urmă încurând sancționarea din partea regelui. Astfel Camera — re bene gesta — se va ajurnă până în 22 Septembrie, când după o ședință formală se va ajurnă din nou pe restimpul cât vor conferența delegațiunile.

Delegațiunile. Alegerea membrilor în delegațiunea ungară se va face în ședința Camerei din 22 Septembrie. Delegațiunile se vor întruni la 1 Octombrie în Budapesta și vor conferența până câră sfârșitul lunii.

Călătoria banului la Karlstadt. Banul Croției Rauch plănuieste pe Duminica trecută o călătorie la Karlstadt pentru a asista la ceremonialul desființării vămii pe un pod. Aflându-se aste, în

ziua precedentă opoziția convocă o adunare extraordinară a consiliului municipal. Deputatul Edmund Lukalci adresă aici primarului orașului întrebarea dacă este adevărat că are de gând să găzduiască la sine pe ban. Primarul răspunde afirmativ spunând însă că va găzdui pe ban nu în calitate de primar ci de persoană particulară.

În același discurs primarul Baniavcici apără pe ban, făcându-i apologia. Lukalci nu se mulțumește cu acest răspuns, ci declară că prin fapta sa, primarul va păta orașul întreg în fața Croației. După aceasta toți membrii consiliului municipal își dau rădă demisia, hotărând mai întâi că consiliul nu va trimite nici un fel de reprezentanți la solemnitate.

Pentru a împiedeca manifestațiile, banul sosi mai târziu decât se anunțase, dar nu scăpă de manifestații căci la gară fu întâmpinat de un mare număr de manifestații cari îl primiră cu strigăte și huiduieli.

După aceasta ceremonialul se săvârși în liniște.

Destăinuirile lui Supilo. În ziarul său »Novi List« deputatul Supilo spune că croșii nu vor ceda din dezideratele lor naționale privitoare la căile ferate nimic și că el nici nu vor intra în tratative câtă vreme banul Rauch se află în funcțiune. Între altele el adaugă că primul-ministru Wekerle ar fi declarat că ar fi dispus să demită pe banul Rauch imediat ce coaliția ar ceda în chestia limbii dela căile ferate.

Prognostic pentru toamnă. Ziarul »N. Fr. Presse« întemeindu-se pe informații de sorginte autorizată schițează perspectiva politică pentru toamnă. După încheierea desbaterilor delegaționale guvernul ungar va prezenta camerei reunite proiectul despre bugetul anului 1909. Tot atunci ministrul Andrassy va prezenta reforma electorală în mai multe proiecte de legi. Proiectele sunt deja tipărite gata și cică s'ar fi alcătuit cu consentimentul regelui. În consiliul de miniștri ce va premerge vacanțelor de vară, miniștrii vor primi pentru studiere și aprofundare câte un exemplar tipărit.

Ce poziție vor lua singuraticii față de proiectele de reformă — se va lămurii într'un consiliu ținut anume spre acest scop după vacanțe. Proiectele întregite și modificate vor fi prezentate regelui pentru sancționare prealabilă. Camera va desbata întâi proiectul bugetar. Discuția bugetului se va termina încă în anul acesta, astfel reforma electorală va ajunge la ordinea zilei în Ianuarie 1909. Că până când va dăinui discuția — e anevoios de prevăzut, depinde însă de principiile de cari s'a călăuzit guvernul la alcătuirea reformei. Se poate însă prevedea aproape cu siguranță, că noile alegeri nu vor fi în 1909, ci probabil numai în primăvara anului 1910. Lucrările pregătitoare recer adică vreme îndelungată.

## Lefegiu guvernului unguresc.

Prin vitrinele tuturor librăriilor ungurești se văd de câteva zile expuse exemplarele unei reviste germane. Puse grămadă mai multe și în mod săritor în ochi, citești titlul unei reviste germane ce apare de câteva luni abia: »Neue Revue«. Dacă o deschizi și o citești, rămâi cu un gust ca după o mâncare jidovească: simți că e ceva »cușar« de tot.

De unde dintr'odată atâtă dragoste pe unguri pentru literatura străină? Astfel îți vine să te întrebi, când știi bine, că nu există un popor mai izolat, mai străin și mai lipsit de interes pentru orice mișcare culturală și literară străină și că mai ales în generația tinăra ungurească abia găsești câte unul sau doi la sută, care să mai citească (necum să știe vorbi) într'o limbă străină.

Iată ce-i. Numărul 17 al amintitei reviste a fost răspândită în mii de exemplare în Ungaria pentru că cuprinde un articol-răspuns al celebrului (dijă) publicist ungar Vészi József în formă de scrisoare deschisă, adresată unui deputat din camera Germaniei, dr. Christian Storz. Din articolul lui Vészi, scris de altcum cu toată dibăcia și eleganța de stil a acestor *Pressjuden* aflăm că numitul deputat a atacat în mod grav cavaleriasca națiune ungurească printr'un articol publicat în aceeași revistă.

Dr. Storz făcând în acel articol o dare de seamă asupra trecutului și prezentului monarchiei austro-ungare și între altele dânsul a arătat și adevărata situație a națiunilor nemaghiare din Ungaria, așa cum ea este cunoscută dela energica acțiune e lui Björnson.

Nu am citit de mult un articol scris cu atâtă perfidă neobrăzare și aiere de prefăcută indignare care să știe însă înfrână și îmbracă în hainele urbanității curtenitoare. Este evident pentru orice cunoscător al împrejurărilor că Vészi-Weisz este un lefegiu plătit de guvernul unguresc spre a stă la pândă și a sări cu »desmintirea«-i ori de câte ori în presa germană se ivește vre-un glas de informație adevărată asupra Ungariei.

Întâi Vészi atacă Izvorul de informație al dlui Storz, pune la îndoielă știrile publicate de Björnson. Vészi spune că Björnson nu cunoaște lucrurile din propria sa intuițiune ci e informat de slav și de »românii aliați cu el«, ceea ce firește nu poate însă să fie motiv de a ne îndoi de exactitatea informațiilor sale, căci altcum am avea același motiv de a ne îndoi de orice informație din parte ungurească, fiind parte interesată. D. Vészi e însă generos. El convine că Björnson are dreptul de a se erija în acuzator al Ungariei, dar nu și în rolul de judecător ei, fără a da cuvântul apărătorilor. Nu înțelegem această grozavă deosebire ce Vészi atribuie cuvintelor de acuzator și judecător (e chestia dacă are dreptate sau nu, și nu chestia de metafora în care îmbracă funcțiunea lui) dar este o minciună că Björnson nu ar fi dat cuvânt apărătorilor. Este știut că toată acțiunea sa a început prin celebra lui sfidare a contelui Apponyi, provocându-l astfel de a-și da seama de faptele sale. Și se știe că la loc de a da un răspuns amănunțit și documentat, Apponyi a tăcut chitic, deși orice ziar din Europa l-ar fi deschis coloanele pentru a răspunde lui Björnson.

Cu bucurie se folosește Vészi de o învialure nu nedreaptă dar stângace a deputatului Storz care afirmase că statul ungar nu are bani pentru a deseca vastele teritorii inundate de râurile țării și a le face productive, pentru că banii se întrebunțează pentru scopuri șoviniste, manopere electorale etc. Aici Vészi devine documentat, ceea ce ușor, citind sutele de milioane ce s'au cheltuit pentru desecarea acelor teritorii inundate într'un period de vre-o 40 de ani. Dar e în arată milioanele ce se cheltuiesc în fiecare an pentru scopuri șoviniste, plătiindu-se un întreg sistem de asuprire. Nu spune cum la o singură alegere ca cea dela Beluș sau Bocșa numai jandarmii și armata aduse din toate părțile țării să terorizeze pe români ca și nu arătau nici cel mai mic semn de dezordine, au costat zecimi de mil de cor. Nu spune cum guvernul plătește zadarnic în fiecare an milioane pentru școale și învățători spre a maghiariza, nu vorbește nimic de banii ce se svârte pe geam afară spre a plăti pe niște lăniști ca Moldovăni, Burdea și Saluzainszky cu folle lor cu »abonamente« gratis, și nu spune de fondurile de dispoziție (din cari e plătit și el) pentru a »informa« sau mai bine a corupe presa străină în favorul Ungariei. Și nu spune la sfârșit de sutele de milioane pe cari guvernele nu le-au cheltuit, deși erau dator să le cheltuiască, pentru ridicarea culturală și materială a nemaghiarilor cari aveau același drept de cetățenie, ca și maghiarii, la lucrul acesta.

Dar minciuna cea mai sfruntată vine la urmă, Vészi aici e de un fariseism și o ipocrizie scâr-

boasă. El se însărcinează să dovedească în mod convingător că în Ungaria nu s'a maghiarizat pe Care-i instrumentul de asimilare națională este trebă el. După părerea mea, zice el, nu este mijloace potrivite și eficace pentru acest scop. Dacă ar fi, zice, sunt școale și armata. În armata limba de comandă e cea germană. Dintre acei 16,000 de școale, 14,000 sunt susținute de comună și confesiuni, cari conform legii au dreptul de a hotărî limba de predare. Deci conchidem Vészi în partea cea mai mare a școalelor primite în limba ungurească formează alături cu altele un simplu obiect de învățământ, iar celelalte obiecte se predau în limba nemaghiară!

Și apoi dovada cea mai eclatantă, zice: Din cele 16.7 milioane de locuitori în Ungaria, în Croația sunt abea 8.55 milioane de unguri și vna 8 milioane de nemaghiari dintre cari abea 10 milioane știu ungurește.

Credem că-i de prisos ca să ne mai ocupăm de aceste »argumente« ale lui Vészi, căci ar trebui să repetăm lucruri pe cari orice cetitor al gazetei le știe și cari formează axiome elementare ale arsenalului nostru de argumente.

Ceia ce trebuie să preocupe pe omul nostru politic ar fi însă, de-a căuta să dezmințim și să demaște pe Vészi, care e plătit de guvernul unguresc anume pentru a falsifica și îndușura în eroare opinia publică a Europei asupra noastră.

Este timpul suprem să smulgem vîlul de minciună ce guvernul și lefegii lui ca Vészi au pus să arunce asupra suferințelor îndurate de poporul nostru din Ungaria.

## Din Cameră.

— Ședința dela 6 și 7 Iulie n. —

Abia sunt de față vre-o câțiva deputați în sală și pe culoare se discută chipul cum s'ar putea modifica articolul referitor la pensiunea funcționarilor și a văduvelor, articulat în legea execuțională la propunerea deputatului Nagy György. Săcuiul nu lasă capacitat. I se cere ca la a treia citire a proiectului să propuie însuși o modificare stilară, care însă ar schimba tot sensul articolului respectiv. Articolul dispune ca pensiunea văduvelor și funcționarilor săi săi scutită de execuție. Dacă s'ar omite prepoziția și, pensiunea funcționarilor s'ar putea cuprinde și în viitor și astfel, după combinațiunile lui Wekerle bugetul ar câștiga vre-o 15 milioane. Nagy însă a rămas înșelabil. Guvernul va cercă deci să expone rezoluția de sus presionând asupra camerei magnaților.

Ședința se deschide la orele 11. După verificarea procesului verbal se primește în a treia citire reforma execuțională.

Se trece la discuția celui de pe urmă punct din programul de muncă a sesiunii: proiectul despre regularea proprietăților, separare urbană, proporționare și comasare.

Referent Ferenczy G.

C. Brediceanu: O vorbă Camerei! Pe timpul când s'a desbătut articolul de lege VII din 1904 ale cărui dispoziții, mai ales la privința proporționării, au fost luate și în proiectul de lege de față, noi ni-am expus deja punctul nostru de vedere. La acesta aderăm și acum.

Ceace vreau spune acum, se referă la împiedicarea izlazarilor (Sgomol. Preș. sună).

Din partea mea recunosc importanța și necesitatea proiectului de lege, și la partea cea mai mare a principiilor, pe care se întemeiază întregul proiect adrez din partea mea și acum, nu pot trece însă cu vederea faptul, că în multe locuri și cu ocazia împărțirii izlazarilor s'au comis multe abuzuri, lucrul acesta îl știu din propria experiență. S'au întâmplat multe corupțiuni. (Așa-i în centru), din care cauză poporul a suferit multe daune iar ocupația cu prăsierea vitelor i-s'a făcut imposibilă. Și dacă puterea de stat, care trebuie să vegheze peste averea și bunul fieceiul cetățeanului...



10 Iulie nr. 1908.

na, până acuma n'a avut nici o grijă, din asta poporul a tras scurta. Totuși trebuie să pri-  
lăscă cu mulțumită purtarea aceasta de grijă,  
ce se cuprinde în una ori alta din dispoziți-  
ile legii. În loc să excepționez un lucru, pe  
ne-l cunosc din praxă, anume că nu s'a avut  
reconsiderare lipsa de izlaz a comunelor, cari  
existat până aci. Dl raportor a spus foarte  
brev, că de-aci înainte, când se vor face nou  
hmasări izlazul trebuie detașat adecă întregit din  
ntorul care se comasează.

Un lucru însă a rămas afară din lege, și anume  
ad statul face colonizări, să fie cu considerare  
at statul cât și ceile se ocupă cu colonizări,  
în ocaziunea colonizărilor, părcelelor, comu-  
ne vecine să nu fie lipsite de izlazul lor. Apă-  
rea intereselor acestor comune este o datorință  
guvernului, pentru că privirea lor de teritorii  
izlazuri înseamnă nimicirea lor, ceea ce se poate  
documenta cu statistică, de oarece în atari co-  
mune lipsite de izlaz nu numai numărul vitelor  
scăzut cu 70—80 proc. ci și în numărul po-  
ulației s'a observat o mare deosebire.

Nici un fel de politică economică nu poate  
ca principiu nimicirea comunelor al căror  
cultori veacuri de-arândul și-au împlinit duto-  
ră cătră țară. Da, să se înființeze noi comune,  
dar să rămână și cele vechi, și să nu fie lipsite  
de mijloacele de trai.

Din acest motiv vă rog să fiți cu considerare  
lucrul acesta când se fac colonizări. De oarece  
proiectul de față nu găsește nici o dispoziție,  
pre să mi cauzeze nedumerire, primesc proiectul.  
probări la naționalisti).

— Mezőssy B. (secretar de stat): Răspunde dlui  
Brediceanu afirmând, că guvernul poartă de o-  
pivă la înimă interesele economice ale popoară-  
r din țară.

Günther: Proiectul de față apră interese eco-  
nomice foarte importante. Plângeri despre ne-  
reptățile și abuzurile ce se comit cu ocazia co-  
nizărilor, a auzit de multe ori. Promite că va  
ceta lucrul. Nu neagă că scopul proiectului în  
te e și maghiarizarea naționalităților. Și-  
pândite în străinătate despre prigonirea națio-  
năților nu corespund adevărului (?).

Recomandă proiectul spre primire.

Camera primește proiectul.

Urmează discuția specială.

După ce dl Brediceanu își rectifică cuvintele  
Raportorul declară că nu primește propunerea  
dl Brediceanu.

Camera primește paragraful neschimbat.

Paragraful celalalt au fost primiți fără discuție.

Cu aceasta s'a primit și proiectul în întregime.

Marți.

Ședință formală. Se primește în treia citire  
proiectul despre aranjarea proprietății.

Wekerle. Propune ca ultima ședință să fie  
fieri, când să se ia la cunoștință avizul camerei  
maghiarilor. Camera să se ajurneze până la 22  
septembrie. În 22 Sept. să se țină o ședință for-  
mală pentru ascultarea propunerilor ce le va  
prezenta guvernul referitor la programul de muncă  
pentru secolul de toamnă. Apoi să se ajurneze  
de nou, ca comisiile să aibă timpul necesar pen-  
tru deliberarea asupra propunerilor guvernului.  
Camera primește.

Beniczky O. Interpelează în chestia unui  
articol apărut în ziarul slovac »Narodne Noviny«  
în care se atacă episcopul de Tisza Párwy.  
Sollicitează ca guvernul să introducă statutul în  
unitățile locale de slovaci, căci numai astfel se  
vor putea înfrâna anelările antipatriotice ale  
breslei slovacilor. Cere ca guvernul în general să  
măsprescă rigoarea exercitată asupra presei națio-  
năților.

Günther. Răspunde că precum și până acuma  
și în viitor va pune scâluș în gura presei  
naționalităților și va asuma pe procurori, cărora  
de altfel le-a și ordonat de curând, ca delictele  
comise de aceasta presă să le petreacă cu inte-  
rită atențiune...

Camera a luat la cunoștință răspunsul mini-  
strului.

Asfel activitatea parlamentului ungar a primit  
de închiere un acord demn, fiind să-și mai  
tribune odată în lume prosla.

## O inițiativă frumoasă. O „Casă națională“ la Viena.

Primit următorul

apel:

MOTO: »Din propria putere«

O mică, dar entusiastă gardă, a coloniei ro-  
mâne, în frunte cu aprigul general Lupu, și-a  
pus cu ani înainte ca deviză, ca pe toți românii  
din Viena să i strângă într'un mănunchi și să le  
dea ocazie a se nutri din comorile dulci, ce spi-  
ritul românesc le-a produs. — Din însuflețirea  
aceasta națională și-a luat naștere societatea »Clu-  
bul român«, pe al cărui steag falnic e scrisă ca  
deviză dezvoltarea spiritului cultural și social  
român, cultivarea limbii, istoriei, literaturii, arte-  
lor teatrale și cântărilor naționale, propagarea  
breslei meseriașilor și ajutorarea sau stipendiarea  
acelor tineri, cari cercează școala de arte și  
meserii, aranjarea de instrucții publice, conferențe,  
discuțiuni științifice etc. etc. cu un cuvânt pro-  
pagarea a tot, ce poate fi apt, ca să ne rădăce  
nivelul cultural în spirit național și să fie o sen-  
tinelă paternică pentru tot românul fără deose-  
bire de stare și rang în acest amestec al diferi-  
telor națiuni străine neamului nostru.

Mare și sublim este scopul nostru și înfiacă-  
raților pioniri ai culturii române — dar de tot  
mici sunt mijloacele, ce ne stau la dispoziție.

Ca o societate să poată lua un avânt puter-  
nic în activitatea sa și să poată progresa, îi tre-  
buie mai întâi de toate un local propriu sau mai  
bine zis o Casă națională, ca să poată core-  
sponde tuturor necesităților timpului.

Când privim la popoarele din imperiul Austriei,  
vedem cum înalțeză pe toate treptele sociale  
și economice, iar noi ne restrângem numai la  
starea meseriașilor și industriașilor români, a că-  
ror lipsă să simte în toate unghiurile lumii lo-  
cule de români.

Ca să corăspundă într'u câva acestei mari ne-  
cesități »Clubul Român« a luat asupra-și sarcina  
de a proteja starea meseriașilor și industriașilor,  
cari vin la Viena spre a-și dobândi științele ne-  
cesare și a le da posibilitatea să fie egali cu me-  
seriași și industriași de alte națun. Dar acest  
scop numai atunci se poate ajunge, dacă socie-  
tatea »Clubul Român« va avea casa ei proprie  
fiind astfel în stare să dea adăpostul și scutul  
necesar. — de aceea comitetul a luat inițiativa de  
a lansa Apelul prezent pentru formarea fondului  
de zidire al casei naționale »Clubul Român« și  
nu greșim dacă sperăm, că fiecare român va arăta  
un interes viu față de aceasta idee nobilă.

Deci comitetul subsemnat așterne rugămintea  
ferbinte cătră toți românii din cele patru unghuri,  
ca să sprijinească din toate puterile întreprinderea  
aceasta, ce va fi de folos fiicăru român, care va  
trece prin Viena.

Fiecare român va fi mândru, când în capitala  
imperului austriac se va ridica falnică Casa na-  
țională a »Clubului român«.

Marinimosele oferte, cari se vor cvita pe cale  
ziaristică, sunt a se adresa la președintele socie-  
tății, III/I Elarngasse nrul 4.

Pentru comitet: președinte: *George Vitencu*,  
tipograf. Secretar: *Alexandru Barbu*, lăcătar.

## Din străinătate.

Intâlnirea lui Wilhelm cu Tarul. Ziarul  
»Rietch« din Petersburg anunță că la sfârșitul  
acestei săptămâni împăratul Wilhelm și țarul Ni-  
colae se vor întâlni în apele Baltice, din inițiativă  
germană. Ambasada germană din Petersburg nu  
știe nimic însă despre aceasta. Agenția »Vollf  
Bureau« din Berlin adaugă că, după informații  
sale, știrea ziarului »Rietch« este absolut ne-  
lătețiată.

Cuvântul șahului garantează viața Euro-  
penilor. Londra, Răspunzând unor chestuiri cu  
privire la dezordinea din Tehran, Sir A. Grey  
ministrul afacerilor străine a declarat că în ade-  
văr mai multe persoane s'au refugiat în legați-  
unea britanică și că șahul a postat trupe lângă  
legațiune, procedeu contra cărui guvernul eng-  
lez a protestat și în privința cărui o corespon-  
dență a fost deschisă cu guvernul persan, de  
oare ce nu se putea să se predea fugitivii fără

garanțiile obligatorii pentru siguranța vieții lor.  
Din provincie vin știri că dezordinea continuă  
dar toate știrile concordă pentru a arăta că stră-  
nii nu au a se teme de vreun pericol.

La întrebarea dlui Dillon, dacă guvernul va  
primi cuvântul șahului drept garanție, dl Grey  
a răspuns să se delibere, cari alte garanții s'ar  
putea cere?

## De peste săptămână.

— La mormântul lui Șaguna. Luni, în 16/20  
Iunie c. ziua morții marelui Arhieru Andreu ba-  
ron de Șaguna, s'a făcut, ca în toți ani, pere-  
grinaj la mormântul din Rășinari, a marelui înto-  
meitor al bisericii noastre ortodoxe române. Din  
partea societății de lectură »Andrelu Șaguna« a  
teologilor dela seminarul »Andreian« din Sibiu  
au luat parte la peregrinaj unsprezece elevi, con-  
stituiți în cor. Sfânta liturghie a fost oficiată în  
în Reșinar de către preoții locali, Lungu și Clo-  
ran, iar parastasul s'a făcut la mormântul lui Șa-  
guna. Elevii din seminar au depus o frumoasă  
cunună pe mormânt, iar absolventul de teologie  
Petru Debu a rostit vorbirea ocazională, cu care  
a făcut bună impresie asupra ascultătorilor. Ter-  
minate acestea, elevii au fost invitați la masă, unde  
părințele Lungu le-a vorbit despre însemnătatea  
zilei și despre datoria celor chemați să conducă  
poporul de a-și împlini cu răvnă chemarea, cău-  
tând să-și ducă credincioșii la înalțare și fer-  
dicire.

— Falimentul partidului »moderat«.  
Nu s'a născut încă și deja i-se face proho-  
dul. Ziarele ungurești pe cari le-am primit  
azi, vestesc toate, probabil după informa-  
țiile luate din ziarul nostru, moartea parti-  
dului »moderat«. Ele constată totalul fali-  
ment al încercării dlui Babeș, care de altfel  
acum spune că nici n'a vrut să întemeieze  
un partid nou, ci să facă numai o propa-  
gandă de împăcare între români și maghiari.  
O declară însă franc că aceasta nu și-a în-  
chipuit-o fără concesiile însemnate pe seama  
românilor.

Ziarele ungurești iau apoi notă că atât  
»Telegraful Român«, cât și »Unirea«, orga-  
nele celor două mitropolii se rostesc ase-  
menea contra înființării partidului moderat  
și conchid că aceasta schimbare de front  
se face de aceea pentru că românii ar fi aflat  
că proiectul electoral a lui Andrássy nedrep-  
tățește pe români într'un mod foarte sim-  
țitor.

— Prințul Carol în Brașov. A. S. R.  
prințul Carol al României a vizitat Luni 6  
Iulie Brașovul însoțit de mai mulți tineri  
camarazi dela Sinaia venind cu bicicleta  
pela Predeal și prin admirabila vale a Ti-  
mișului. Tinărul prinț a luat prânzul îm-  
preună cu prietenii săi la restaurantul »Tran-  
silvania« și a plecat după masă tot cu bi-  
cicleta înapoi.

— O faptă românească. Dl Andrei  
Frâncu fost președinte al unuia din sena-  
tele curții de casație din Budapesta a fă-  
cut o fundațiune care va perpetua numele  
dsale pe totdeauna între români. Dsa a lă-  
sat moșia sa din Buzaș consistorului gr-  
cat din Blaj ca scopul de a ajuta școlile  
românești lipsite din întreaga mitropolie  
unită.

Valoarea fundațiunii face vre-o 140 mii  
de cor.

Dispozițiile fondatorului dovedesc și mai  
mult gândul și simțirea românească de  
care s'a călăuzit. Conform testamentului,  
dacă școlile confesionale gr-cat. s'ar sta-  
tifică, sau nu s'ar admite în ele limba ro-  
mână ca limbă de propunere, sau din vre o

cauză venitul fundației nu s'ar putea întrebuința pentru subvenționarea școalelor numite, din venitul fundației se vor scoate cărți populare scrise în limba română și se vor înființa și susține biblioteci populare, iar dacă nici asta nu s'ar putea, se vor împărți stipendii dela 200—600 cor.

— **Inmormântarea fruntașului arădan Michail Raicu.** Azi s'a făcut între regretele generale ale societății din Arad, înmormântarea fruntașului Michail Raicu. Au participat la înmormântare P. S. Sa Episcopul *Ioan I. Papp*, deputații naționaliști *Nicolae Oncu*, *Vasile Goldiș* și *Ioan Saciu*, funcționarii »Victoriei« corporativ apoi dnii *Mihai Velicia*, *dr. A. Demian*, *Silviu Herbay* vice-colonel, *Petru Trușă* etc. și întreaga societate din Arad. Dintre străini am remarcat pe *Müller Károly* deputatul Aradului, *Ottenberg Tivadar* directorul dela »Aradi ipar és Népbank« ș. a.

Prohodul a fost săvârșit prin P. C. Sa *Roman R. Clorogariu* asistat de *George Popoviciu*, refer. biser., *Vasile Beleş* protopop, *Tralan Văflana* paroch și protodiaconul *dr. Iustin Suciu*, după amiază la orele 4, dela locuința din str. György.

La sfârșitul ceremonialului P. C. Sa *R. Clorogariu* a rostit o pătrunzătoare cuvântare, schițând în cuvinte duiosase viața bogată a defunctului.

Sicriul, acoperit de nenumerate coroane de flori dintre cari afară de cele ale membrilor familiei amintim pe cea a institutului »Victoria« a funcționarilor institutului — a fost așezat pe dric și transportat, urmat de un public imens, la cimitir.

Fie-i țerina ușoară!

Institutul »Victoria« a trimis, din prilejul morții fruntașului M. Raicu, următorul anuț funebru:

Direcțunea Institutului de credit și economii »Victoria« din Arad cu adâncă întristare Vă anunță trecerea din viață a domnului *Mihai Raicu* cetățean de frunte din Arad, distins membru fondator, bun și neuitat prieten al Institutului nostru.

Fie-i țerina ușoară și memoria binecuvântată! Arad, 6 Iulie 1908 st. n. Direcțunea Institutului.

— **Arhiducele Leopold Salvator în Sibiu.** »Telegr. Rom.« scrie: Alteja Sa Imperială și Regală, Arhiducele Leopold Salvator, a plecat Duminecă, la 1 oră d. a. din orașul nostru la Brașov. La orele 11 și jumătate, însoțit de dnii generali din loc, a vizitat catedrala noastră și a rămas încântat de frumuseța inconfosabilă și a picturii de pe cupolă. Alteja Sa a vizitat și celelalte biserici din orașul nostru.

— **Un filantrop.** Marele comerciant din Arad *Carol Andrényi*, a trimis ieri o scrisoare prefectului contele *Károlyi* prin care îl anunță că întru veșnica pomenire a fiului său decedat *Carol*, dăruiește o sumă de două sute mil coroane pentru înființarea unui spital de copii fără deosebire de naționalitate, în Arad.

Actul acesta marinos și uman, a făcut excelentă impresie în Arad. Prefectul, însoțit de mai mulți s'au prezintat imediat la locuința comerciantului ca să-i mulțumească, acesta însă nu mai era acasă. Plecase la o viață a sa dinaintea mulțumitelor și recunoștințelor cari vin totdeauna pe urma unei fepte atât de nobile și frumoase.

— **Intru salvarea școalelor.** Senatul școlastic gr-cat. din Lugoj în ședința ținută la 5 Iulie st. n. sub prezidiul mult on. domn *Gheorghe Popoviciu* protopop a hotărât ridicarea salariului învățătoresc potrivit legii școlare alui *Apponyi* la 1200 cor.

— **Din tainele unei curți episcopoești.** Un ziarist ungar din Oradea-mare a avut fericirea de a vizita curtea episcopoească din Baluș. Intre altele obiecte zugrăvite de condeul sau »cușar« este și o mare și frumoasă sobă pe care se găsește următoarea inscripție ungurească:

*Királyért és Hazáért  
Lobog zászló, foly hont vér.*

Românește: »Pentru rege și patrie — flamura fală, sângele patriotic curge«. Fără comentariu.

— **Învățători patrioți.** Patriotismul cucerește. Acuma și învățătorii noștri din Sălaj au gustat din băutura asta narcotică și iată că românismul lor să și clatină. La adunarea »Reuniunii inv. români din Sălaj« ținută Dumineca răstrecută la Hidig, revizorul școlar, ca însărcinatul statului a fost primit și înconjurat cu cea mai mare atențiune și nimeni n'a îndrăznit să-i taie multele prevaricații ce și-a permis dincolo de domeniul atribuțiilor sale. Ba drept recunoștință învățătorii, l-au mai ales și membru de onoare al reuniunii. De aici apoi până la o telegramă de aderență adresată lui *Apponyi* nu a mai fost decât un pas pe care adunarea l-a făcut cu înlesnire. Așa vi-se șade frumos, dlor, sărutați mâna călăului ce ne ucide!

— **Succesul unei române.** La examenul final al conservatorului din Viena s'a distins și o elevă română: domnișoara *Felicia Ciurgiu*, care ca pianista perfectă a fost premiată cu medalia de argint.

R. R.

— **Lupta încoștr școalei de stat.** Fruntașa comună românească *Șimand* duce de câțiva ani o luptă frumoasă și demnă împotriva școalei ungurești. Cei vre-o 300 de copii obligați să frecventeze școala, umblă la școala românească confesională. Această a fost un spin în ochiul oamenilor dela putere. S'a cercat fel și chip pentru a înfige și aici o școală ungurească cu scopul maghiarizării. Comuna primă dela guvern invitarea de a hotărâ sau înființarea unei școale comunale sau de a cere înființarea unei școale de stat. Consiliul comunal refuză atât una cât și alta. Guvernul ceru atunci a doua-oară înființarea școalei comunale, adică a unei școale plătite chiar de săteni pentru maghiarizarea lor proprie și isbuti să obție votarea hotărârii. Românii făcură atunci apel la ministru împotriva acestei hotărâri spunând că ar fi nedrept să li-se ia bani pentru o școală nouă când ei mai susțin una, cea confesională. Atunci, pentru a obține închiderea acesteia, guvernul retrase micul ajutor ce-l acordase atât școalei ortodoxe cu 2 învățători, cât și a școalei gr-cat. cu un învățător sub pretext ca au neglijat limba ungurească în școală.

Fără a mai ținea cont de apelul românilor, ministrul a ordonat înființarea școalei comunale care va trebui deschisă pe ziua de 1 Septembrie.

Deasemenea ministrul a retras sub acelaș pretext ca mai sus ajutorul de stat școalelor confesionale din Săturău și Felminiș.

— **Than Károly** fost profesor de chimie la universitatea din Budapesta timp de aproape 50 de ani, a decedat zilele acestea. Decedatul a murit în vârstă de 74 de ani și începând dela anul 1892 a fost numit pentru meritele sale membru în casa magnaților.

— **Prelegeri populare în Clacova.** Un comitet s'a constituit în Clacova pentru organizarea de prelegeri populare în Clacova. Dl *Simeon Popescu* contabil învitat la prima prelegere populară, ce se va țineă Duminecă, în ziua sf. Petru și Pavel.

— **Aprobare ministerială.** Ni se cere carea următoarelor: înaltul minister de instrucțiune publică reg. ung. a aprobat cu de 30 Mai 1908 nr. 59650 ministerial ca de școală: »Noul abecedar de dr. *Petru Edița* a doua. Sibiu, tiparul tipografiei »Cezane« introducându-l în lista oficială a de școală pentru învățământul popular elementar cu dreptul de a se folosi în toate școlile cu limba de propunere română (gr. or. și gr. al. cum și în școalele comunale unde limba de punere e cea română.

Acest abecedar a primit aprobarea Președintelui consistorului diecezan din Sibiu, cum și a consistorului diecezan din Arad.

— **Ravagiile unui incendiu.** Se anunță Lemberg: Sâmbătă după amiază a fost în lavă o puternică furtună însoțită de tunete și furtuni. Primul trăsnet a căzut asupra puștii de țigări Litava aparținând societății Montana; din doilea trăsnet a incendiat puștii eruptiv și asfaltei »Oil City«, iar un al treilea trăsnet un vortiu, care funcționa abea de două săptămâni avea 600 cisterne de naftă. Flăcările se ridicau în înălțimi de sute de metri în coloane întregi de foc, întinzându-se asupra întregii țări. Focul s'a comunicat imediat la puștii *Cischmet* și *Jadwigga* cari au avut de suferit mult de pe urma grosnicului incendiu. Cel mai mare pericol îl prezenta puștii companiei *Oil*, la a cărui stingere nici nu se putea gândi, de aceea era cu totul cuprins de flăcări. Noaptea au sosit două companii de pompieri htru a contribui la localizarea incendiului.

Mulțumită activității armatei focul poate fi considerat ca localizat. Specialiștii spun însă că va mai dura 3—4 zile. Au suferit pagube în special locuitorii satului *Tustanovic*. În țara au fost distruse de incendiu 1200 cisterne de proviziuni de naftă și au căzut victime elementelor nimicitor mai multe case. Prețul petrolului brut nu va avea probabil de suferit, întrucât aceste țări au avut o considerabilă cantitate de supraproducție. Păcă acum pagubele se învârt la câteva milioane.

— **Ciocnire de trenuri.** Azi noapte în gara dela *Hajduszoboszló* s'a întâmplat o fieroasă ciocnire de trenuri. Trenul de persoane nrul 1707, ce venia cu mare viteză dinspre *Körösmező*, în urma așezării șabite a mazacului, s'a izbit de trenul de marfuri nrul 1758, cu atâta putere, încât multe vagoane au fost distruse. Locomotiva trenului de persoane s'a urcat cu adevărat locomotiva trenului de marfuri. Vagoanele îngrămădit unul peste altul. Călătorii izbiți înmadă prin cupee tipau îngrozitor. S'a telegrafiat după ajutor la *Debrecin* de unde și sosit în curând un tren special cu oanginii societății de salvare. Intre ruinele vagoanelor s'au găsit două cadavre, unul al avocatului din *Nădlac* *dr. Bakos*, cu capul ciuruit îngrozitor. Sunt 17 greu răniți. Zăcarnit cercetare.

— **De flecare cuvânt — un dolar.** Editura din America se întrec care de care de a oferi sume fabuloase pentru dreptul de editare a volumului schițelor de călătorie, ce-l va scrie președintele Statelor Unite. *Roosevelt*, după însoțirea sa din Africa. *Roosevelt* — am anunțat deja că va pleca nu peste mult în Africa să vâneze propunându-și să și descrie impresiunile de călătorie. Un editor din *Filadelfia* l-a și făcut ofertă, că-l va plăti de flecare cuvânt al volumului câte un dolar și că va lua sarcina tuturor editurilor ce va ajunge cartea asupra sa. Revista care publică până acuma scrierile lui *Roosevelt* încă l-a făcut acest ofertă, președintele însă s'a hotărât încă pentru nici unul din ofertări.

— **Pentru învățători răspunde statul.** anunță din Paris: *D. Doumergue* a depus proiect de lege ținzând să substituie responsabilitatea statului celei a membrilor învățământului public pentru greșeli comise în exercițiuni funcționale, pentru cazurile de plângeri din partea părinților.

Camera a reluat discuțiunea impozitului venit.



Eu l-am zis că-mi iubesc patria mai decât dânsul. »Pe creștini îi caracterizează pe iubirea și speranța, din care numai una lipsește, celelalte încă se pierd. Pe social îl caracterizează trei calități: iubirea de țară, lege și patrie; care se lăpădă de neam acela ușor va părăsi și patria. Eu care lmi neamul și legea, patria lmi este scutul de fier, pe care o iubesc până când dă-ți negli și legea. Mai vine apoi cu unele la care lmea l-am răspuns. Peste tot a fost foarte rău vătmător, încăl cugetam că am de a face cu om care n'a fost în pedagogie, deși volă să te că Dzeu știe ce învățătură are. Cu câți l am convenit, toți erau la fel de indignați împotriva lui.

Însul nu numai cu învățătorii pe cari li ține inferiori decât pe sine, deși sunt învățătorii și el nu e vrednic nici să le deslege curelele mintelor, ci și cu preoții tractează dur. Când sîns în comuna Luncoșara, în vreme ce eu lăscu elevii la excursiune școlară, a mers la împreotului, unde fără să se recomande a lnu- u, într'un ton poruncitor să facă întrebări, că meste este învățătorul din școală? Preotul nestîind raga are de lucru, și judecând după purtare nu poate fi ceva om inteligent, nici de pe rînd nu s'a sculat ca să-l primească, ci l-a ră- uel că »învățătorul, dacă nici elevii nu sunt în lăscu, trebuie să fie cu elevii în apropierea școa- rii — și a vorbit frumos cu el. — Pentruce face în dânsul alăta năcaz bleșilor învățători? Pen- rii halta asta? Pentruce strigă cu gura spartă lnsul e patriot și alții nepatrioți (ăru ó?) Cred ffor fi în curat on. cetitori, pentruce defai- romul acesta pe bleșii învățători și pe alți rari românii? Pentruca să ajungă mai lute la s de ros, anume de sub inspector regesc ned tanfénygelő). Poate să-și câștige merite mod cinstit, fără ca să-și jertiască colegii. Nu- riatăta deocamdată. Dacă va dori îl pot servi cși altele.

Popul educațional trebuie să fie perfecționarea lui și prin om întărirea statului, iar exi- ta statului se asigură prin moralitate. Având înținea scopul acesta sublim, nu trebuie puși în fața instrucțiunii oameni cari au în vedere și scopuri egoistice, ci pe acela cari înțiesc și întregu activitatea lor la binele comun și ror cetățenilor din patrie.

Ministrul Apponyi cred că dupăce va fi infor- bine despre ținuta organelor sale, va numi inspectorii astfel de oameni cari să fie spre de tuturor cetățenilor, să nu sâdească ceartă devidie în sânul apostolilor culturii, cari până m au fost mulțumiți cu pâinea cea amară ce avut o.

Reclinatele, închisorile și casele de prostituție (strănare), ospiciile (casele) de nebuni și azi- de infirmii sunt populate de alcoolici și genitura lor. Într'un singur an Franța ar fi luit peste 8 milioane lei pentru alcoolicii uni, 9 milioane pentru reprimarea crimelor rșite de alcoolici și 70 milioane pentru a- ența alcooliciilor. În Anglia pierderile din za alcoolismului ar fi de aproape 3 milioane an. În Statele-Unite, după socoteile unui iustru de peste Ocean, intoxicația (otrăvirea) alcoolului a făcut următoarele victime în zece e: a distrus 300.000 de indivizi, a trimis 000 copii în stabilimentele (casele) de bine- ere, 150.000 osândiți la închisoare, 10.000 ne- nt în azile. A pricinuit 1.500 asasinat, 2000 ucidere, a făcut 200.000 văduve și un milion rfanic.

Ală fraților o licoană a jertfelor spiritului ce te grozește și face se și se ridice părul în vârful pului, când auzi ce sumedenie de bani papă eastă otravă de pe spatele omenimei, ce mul- te de vieți seceră și ce de suflete nevinovate încă în brațele sărăciei și a durerii.

Și dupăce cunoaștem acum aceste date culese prin depărtări mari să ne vedem pe noi aici să ne cunoaștem faptele și mai ales pă- tările noastre, căci așa e și zicula că românul a nimic nu învăță ca din pățania sa:

(Va urma.)

Numai prin pace va înflori patria, pentru care întotdeauna am ostentit cu toții, noi românii, cari ne știm lubi neamul, legea, patria și pe deapropape. Luncoșara, 30 Iunie 1908. Petru Cipău. inv. teol. abs.

**Mare incendiu în capitală.**

Miercuri înainte de amiază o explozie de ben- zină a îmbrăcat în fiacări fabrica de curățit și văpsit postavuri Kovald din Budapesta. Focul a încins întâi etagiul al treilea, pe urmă toată fa- brica. Jertfele fiacării sunt 3 morți și 7 greu răniți. Catastrofa a abundat în amănunte înfloră- toare.

Ceva înainte de 12 ore a. m. trecătorii de pe stradă au fost oprți de țipetul înflorător:

— Ardem, scăpați-ne, ajutor!

Într'o fereastră dela etagiul al treilea a apărut o femeie cu fața transfigurată de groază, cu părul vălvoi, gata să sară din înălțimea ameițioare. De- asupra ei pe geamurile deschise năvăliră limbi de fiacări. Trecătorii l-au strigat: »Așteaptă o clipă, aducem perne!» Vecinii cari veniau grăbiți cu pernele să le aștearnă în dreptul ferestrei din în- nălțime, sosiră însă prea târziu, căci frumoasa femeie zăcăa deja pe pavaj cu membrele sfăr- mate.

O priveliște și mai înflorătoare se arată atunci trecătorilor. În ferestile vecine apărură patru până în cinci fete, țipând îngrozitor. Rând pe rând s'au aruncat în stradă. Pernele așezate în stradă n'au folosit mult, toate s'au rânit greu. Cea de pe urmă fetiță înainte de a sări în adâncime a în- genunchiat pe marginea ferestrei, și-a făcut cruce și s'a rugat. Rochița ei flutură apoi în înălțimea ameițioare, dar și ea și-a zdrobit membrele că- zând pe trotoar. — Pe urma ei răsări în fereastră un bărbat. S'a uitat în stradă și văzând trupurile ce zăceau acolo sfărimate, a fugit dela fereastră, dar a apărut încurând iarși și legând o funie de marginea ferestrei, care deja prinsese fiacări, a început să se lase la vale încet. Lumea din stradă privea cu respirația oprită de groază mișcările celui care se legăna în văzduh. A reușit însă să ajungă jos tocmai în clipa când deja și capătul de sus al funiei prinsese fiacări. Sus în ferestre apărură iar bărbați și femei, dar salvarea eră deja aproape. Din strada vecină apărură trăsura socie- tății de salvare. Într'o clipă s'au întins în dreptul ferestrei pânze de salvare și cel de sus săriră pe rând în ele. Cu totul nouă înși. Eră emoționant să-ți vezi pe cel salvat cum îmbrățișau pe salva- torii lor. Alături însă se desfășură o priveliște sfâșietoare: O mamă care recunoscuse priate fetele ce zăceau în chinuri convulsive pe pavaj — pe fiica sa, își smulgea părul plângând cu țipe. — Oamenii priveau jalnicul tablou cu ochii scâlțați în lacrimi.

Sosiră încurând și pompierii, așternându se din greu la muncă. Au pătruns în colosul încins de fiacări. În etagiul al doilea erau o mulțime de vase de tinichea conținând benzină. Exploziile ne- încetate alimentau incendiul, dar pompierii ca sfor- țări eroice au reușit totuși după o lungă și anevoasă muncă să scape o mare parte a edi- ficului și să asigure și edificiile învecinate. Pum- pele funcționau grăbit de toate părțile, revărsând un torent de apă asupra fiacărilor.

După localizare a sosit la fața locului secreta- rul de stat dela ministerul de comerț și industrie Sztérynyl. Impresionat de tragica priveliște a zis că mai mult ministrul nu va permite să se edi- fice fabrici în centrul orașului. Fabrica Kovald se află adică în strada Szövetség, aproape de centru. Psugubele sunt enorme.

Jertfele catastrofei au fost internate în spitalul Rokus. Iată numele lor: Andrei Kristyán, fochist în etate de 21 ani, — a ars scrum; Irina Kovács, a sărit dela etajul al treilea și și-a sfărîmat capul de trotoar, — a murit în trăsura de salvare în drum spre Rokus; Otilia Csakales a sărit și ea din etajul al treilea, — a murit îndată ce-a ajuns la spital. Rănite mortal sunt fetele: Iuliana Bárdi, Marița Krathi și Margareta Kohn, care de groază a și înebunit.

**Din lupta națională a altor popoare.**

În ziarul »Berl. Tageblatt» găsim o in- teresantă confirmare a vechiului adevăr că orice apăsare națională naște reacțiune. E vorba de poporul danez din provincia Schleswig-Holstein. Provincia aceasta a fost alipită la Prusia pe urma războiului dela 1868 dintre Danemarca și Prusia aliată cu Austria.

La început poporul danez fu lăsat în posesiunea drepturilor sale naționale. Dela 1888 însă începu prigonirea lor națională cu scop de a-i germaniza. Școalele primare fură germanizate, limba daneză redusă la limba de catechizare.

Urmarea fu tocmai inversă. Poporul în- treg începu să-și trimeată copii după termi- narea școlii primare în Danemarca la nu- măroasele universități pentru popor (Volks- hochschulen).

Aici fu refăcută și naționalizată toată cultura tinerilor danezi. Mai mult chiar, aici se făcea, fără ca guvernul german să poată împiedeca, nu propaganda culturală numai ci și politică și tinerilor li-se infiltra o nouă cre- dință politică: dezideratul ca provincia da- neză Schleswig Holstein smulsă dela pa- tria-mamă să fie realipită Danemarcel, va să zică un fel de *iredentism danez*.

Această nouă direcție politică și-a adus și roadele. De unde mai de mult politica făcută de deputații danezi în camera pru- siacă fusese conciliantă și moderată, acuma se făcu o mare schimbare. La ultimele ale- geri pentru camera prusiacă nu a mai fost reales vechiul reprezentant Jessen al dane- zilor, ci alți doi deputați cu program *ire- dentist danez*.

Acuma ziarul german se plânge și mustră politica de asuprire a guvernului german care prin măsurile sale nesăbuite a provo- cat această nouă pacoste pe capul Germa- niei: *iredentismul danez*, și se întreabă dacă nu ar fi fost mai bine de-a lăsa, danezilor drepturile și școala lor națională?

**NOTĂȚI.**

ARAD, 9 Iulie nr. 1908.

— Majestatea Sa la vânătoare. Se anunță din Ischl: Majestatea Sa a plecat ieri singur la vânătoare și a împușcat un cerb cu douăzeci ramuri la coarne. Maj- Sa s'a rentors foarte vesel de acest succes numai seara la 7 în Castel.

— Noul comandant de corp al Timișorii Liborius Frank a sosit ieri în Timișoara spre ași ocupa postul. La gară a fost așteptat de ofițerii superiori și o companie de onoare în frunte cu muzica.

Când trenul a sosit în gară muzica a intonat imnul Gotterhalte. Comandantul este un om înalt, puțin cărunt, cu un exterior plăcut și sim- patic.

Cum se aplică legea de naționa- lități? Judecătoria administrativă, cel mai înalt for în chestii administrative a adus zilele acestea o hotărâre principială relativ la interpretarea unei dispoziții a legii de naționalități privitoare la limbă. Prilej la a- ceasta a dat un recurs contra unei alegeri de suprefect și notari comitatensi, în care

Cel dintâi atelier de pietre monumentale aranjat cu putere electrică.

**Gerstenbrein Tamás** — măstru de monu- mente și pietre de — smiltz. —

Fabricație proprie din marmură, granit, soynit, labrador etc., din pietre de mor- tuant magazina se află în Kolozsvár, Ferencz József-ut 25. Căminaria și magazina central: **Kolozsvár, Dézsma-ut nr. 21. Telefon 662.** Filiale: Nagyvárad, Nagyböben, Déva și Bánpatok.

petenții cer nimicirea alegerii pe motiv că au fost respinși dela candidație și că nu s'a avut în vedere acea dispoziție a legii de naționalități care spune, că guvernul se va îngriji să aplice pe teritoriul naționalităților oameni cari posedă limba și după puțină sunt din sinul aceleiași naționalități. Judecătoria sub președinția lui *Wlassici*, vestitul ministru de culte de odinioară, a respins recursul, pe motivul că legea de naționalități nu prevede aceasta ca o neapărată condiție a posibilității de a ocupa astfel de funcții.

Multă bunăvoință, în interpretarea spiritului legii n'avem ce zice!

— **Carol Andrényl** — cetățean de onoare. Adunarea municipală a orașului Arad a ales ieri cu unanimă însuflețire de cetățean de onoare pe domnul *Carol Andrényl*, drept recunoștință pentru generoasa sa faptă filantropică.

— **Intru salvarea școlaelor.** Ni-se comunică din Bătania, că sinodul parohial de acolo sub conducerea domnului dr. *Demetriu Barbu* a hotărât cu însuflețire susținerea școlaelor și întregirea salariului învățătoresc.

— **Reconstituirea »Ligei culturale«** în Iași. »Frăția Românească« are în vedere reconstituirea, în Iași, secțiunea »Ligei culturale«. Dnul profesor *N. Iorga* va ținea în acest scop, o conferință: »Iașul față de mișcarea culturală a tuturor românilor, în folosul Ligei, la Teatrul Național, Marți, 24 Iulie, ora 4 după amiază.

— **Alegere de vice-notar în Paullș.** În Paullș s'a ales cu aclamație de vice-notar dnul *Nicolae Daniel*.

— **Alegere de preot.** Duminecă în 8/21 Iulie n. c. s'a ținut alegerea de paroh în comuna Bănia. Cu această ocaziune Băniienii s'au purtat foarte frumos, punându-și cu toții încrederea în fiul comunei teologul *Pavel Bogoevici*. Actul alegerii a fost condus de Prea On. Domn *Mihail Popovici* protopresbiterul *Mehadie*.

— **Numiri.** Dnul *Nicolae Chisan* și dl *Ioan Roșca*, funcționari la ministerul cultelor au fost înaintați la gradul de revizori de conturi, în acel minister.

Felicitări călduroase!

— **Mulțumită publică.** Invățătorul pensionat din Almaș *Cornel Novac* cu ocaziunea examenului final din n. c., ținut la 8 Iulie st. n. a binevoit a dăruii școlarilor mel, ca îndemn la cercetarea școlaelor și la învățătură, 25 bucăți de cărți: »Războiul ruso-japonez« și »Drepturi poporului«. Pentru aceasta faptă vrednică de laudă și pe această cale li exprim în numele școlarilor mulțumită. Almaș, la 7 Iulie 1908. Cu stimă: *Ioan Jancin*, Inv.

— **Ciocnire de trenuri.** Am anunțat deja în numărul nostru de ieri, că în gara dela *Hajdu-Szoboszló* s'a întâmplat o feroasă ciocnire de trenuri.

Ieri se cunoșteau ca victime a nenorocirii doi morți, un avocat din *Nădlac* cu numele dr. *Bakos Ödön* și un fochist, afară de acestea 17 răniți grave. Azi numărul victimelor s'au mai sporit.

Au mai murit doi în spitalul din *Doibrișin*, iar numărul răniților grav s'a constatat a fi de 30.

Un martor ocular istorisește înfiorătoare întâmplare astfel:

Înainte de a s'ajunge în gara *Szoboszló*, par'că simțeam că trenul a greșit macazul. Deodată ne izbii o sgudultură teribilă. Geamantanele căzură grămadă în cupeu. Unul a căzut peste mine și m'a rănit la cap și la picioare. Nu ni-am putut bine reculege, când deodată auzirăm vaele și țipete grozave, încât mi-a înghețat sângele în vine. Văzduhul era plin de țipete înfiorătoare. Șeful de tren alerga agitat în drespă și stânga strigând:

— Inapol! Dați-vă iute îndărăt pentru că este o explozie!

Vă închipuiți ce teamă ni-a cuprins; ni-am rențors cu toții în compartimente de urde n'am ieșit decât peste câteva minute; când soseiră oamenii cu țoțe aprinse bănuiam că a trebuit să se întâmple o mare nenorocire. Niciodată nu voi uita priveliștea ce mi-s'a întâșisat atunci. Cupeul meu era legat de un cupeu mai lung împărțit în cl. I. și II. În vagonul de cl. I. era cu adevărat icult un vagon de cl. III. În ușa unui compartiment era un mort. Gâtul l-a ajuns între ușa, care l'a rețezat aproape. Mai târziu am aflat că mortul era avocatul dr. *Bakos*.

O damă alerga agitată frângându și mâinile și strigând:

— Sfinte Doamne!

Doamna aceasta a istorisit că se află într'un compartiment cu dr. *Bakos* și vorbeau împreună. În clipa nenorocirii ușa s'a frântă cu o violență extraordinară și i-a străns gâtul nenorocitului avocat. Am sărit imediat să-l eliberez, n'am fost însă în stare să împing îndărăt ușa. Ceia'alt' încă au încercat dar n'au putut nici ei. În s'ârșit cu un ajutor dinafară s'a tras ușa. El era însă mort. Un singur țipet n'a scos, încât nu ne venea să credem că este mort.

Într'un compartiment de clasa III se află o femeie bătrână cu doi copii. În urma ciocnirii, vagonul s'a crepat și nenorocii au căzut între roate. Trenul l-a țărât mai multe minute, leșinși cu grave contuziuni. Am alergat mai mulți inși să-l scoatem, dar abia cu greu am ieșuit.

În toate părțile țipete, și vaele florose. Muncitorii cu țoțe aprinse, medicii și oamenii de al societății de salvare. Câte un gemet înfundat, horecâit se auzea. Lângă ruinele unui vagon de cl. III călătorii înconjurau o femeie. Femeia aceasta a fost în vagonul a căror călători aproape toți au suferit grave răni. Avea un băiețel care îi sugă la sân, și nici unu'a nu i-s'a întâmplat nimic.

Acum duceau pe o targă pe o femeie mai bătrână. I s'a frânt piciorul. Întreaba plângând:

— Nu mi-se va tăia oare piciorul?

Biată, abea de va scăpa cu viață, așa contuziuni grave a suferit.

Între grozăviile acestea s'a întâmplat că un preot rutean din *Galiția* cu numele *Petru Stilovszky*, dormea desbrăcat într'un compartiment de clasa II, care era la mijlocul trenului și care din întâmplare a rămas intact.

Preotul obosit de lunga călătorie dormea un somn așa de profund încât n'a simțit nimic din orbila sgudultură și pârăială. A dormit frumos mai departe, până dimineața, s'a sculat apoi și s'a îmbrăcat.

Observând că trenul staționează prea mult, a eșit speriat întrebând că e deja aceasta *Budapesta*? Abea acum a aflat de cele întâmplate și ingenunchiând a mulțumit lui Dumnezeu că l-a scăpat.

Norocului întâmplător îi pot mulțumi că vagonul meu a rămas nevătămat. Că nu s'a întâmplat o nenorocire și mai mare, meritul este a mașinistului, care văzând primejdia, a închis ventilatoarele, și a frânat din răspuțeri evitând astfel explozie a căzanului, care putea să pricinuiască o catastrofă cu urmări incalculabile.

— **Acții dela Institutul »Timișana«** și dela Institutul »Someșana« se află de vânzare — informațiuni, doritorii de cumpărare capătă mai pe larg la administrația »Tribuna«.

**Fumători!** E o mare economie de bani dacă cumpărați tuburi de țigarete dela firma de jos.

100 bucăți »Killing« liber de nicotină 08 cr.  
100 » »Tiszti« » » » 10 »  
100 » »Delibáb« » » » 12 »  
100 » »Riz Abbazia« » » » 16 »  
100 » »Colibri« » » » 18 »

Singurul depozit pentru Ungaria *Harmathy Pál*, magazin de țigarete *Debreczen*. 7000 bucăți se trimit francate.

Cereți preț curent.

— Prin efectul miraculos al cremei »Aranka de *Mintschek*«, orice damă se face frumoasă ca 'n basme. Prețul unui borcan 1 coroană, borcan mai mare în coloare roză 2 coroane. Săpun »Aranka« 70 fileră, apă de spălat »Aranka« 1 cor., pudră »Aranka« 1 cor., mare 2 cor. Cine dorește să aibă un păr frumos blond să folosească apa de păr »Aranka«. 1 sticlă 1 cor., una mare 2 cor. Cui îi încărunește părul să folosească regeneratoarea de păr 1 sticlă 2 cor. Se pot căpăta numai la fabricatorul: laboratorul chimic *Mintschek Géza*. *Keckemet*.

x Sticlele, porcelanuri, lămpi și obiecte de lux de argint de china se pot procura pe lângă prețuri fixe și de

încredere la urmașul lui *Müller Somlyai*, *Kossuth Lajos* utca 4 sz., care e furnizorul muzeului, institutelor și corporațiilor. Candelabre, serice, lămpi suspendate 2 fl. 50, 12 pahare de late 72 cr. *Vă rugăm să fiți atenți la*

## Ultime informațiuni.

**Archiducele Leopold-Salvator** naia. A. S. I. arhiducele *Leopold-Salvator* de Austria, venind din Brașov a sosit în țări după prânz la 5 ore 10 min. la Sinaia.

Alteța Sa Imperială a fost așteptată în gara de Sinaia de către M. Sa Regele A. S. R. prințul moștenitor *Ferdinand* cum și de dl *D. Sturdza*, președintele siliului și de A. S. R. prințul de *Sburg Hartenstein*, ministrul Austro-Ungariei la București. Trupele batalionului de tori în garnizoană la Sinaia au dat oreci și muzica militară a cântat imn național.

După ce s'a întreținut câteva minute cu M. Sa Regele cu prințul *Roman* și cu persoanele de față A. S. I. s'a intrat într-o trăsură cu M. Sa Regele și cu prințul moștenitor pentru a merge la castelul *Peleş*, unde el a fost oprit de M. Sale.

A doua zi seara A. S. I. a părăsit Sinaia și a sosit la orele 10 cu accelerație la Brașov.

## Economie.

Bursa de mărfuri și efecte din *Budapesta*, 9 Iulie

Budapesta, 9 Iulie

INCHERAREA la 1 ORĂ :

Grâu pe Oct. 1908 (100 kg.)	22-23
Seacă pe Oct.	19 10—19 12
Ovăz pe Oct.	16 94—16 96
Grâu pe Iulie 1908	14 72—14 74

Prețul cerealelor după 100 kg. a fost următorul:

Grâu	
De Tisa	23 K. 80—25 K.
Din comitatul Albei	23 » 50—25 »
De Pesta	23 » 60—25 »
Bănățenească	23 » 70—24 »
De Bacica	23 » 90—25 »

## Poșta Redacției.

Dnul *E. M. Faceș* arătare la conștientare la triva învățătorului fugar *I. Sferdean*, în ziar ne putem ocupa cu astfel de lucruri.

## Poșta Administrației.

*Pavel Colariu*, Oravița. Am primit 10 cor. abonament până la 1 Nov. 1908.

*Sinesie Cocluș*, Cameat. Am primit 2 cor. abonament până la finea anului 1908.

*Vas. Dolorean*, N. Bogș. Am primit 2 cor. abonament până la 1 Ian. 1909.

Dnul *Petru Crișan*, Chițighaz. Am primit 2 cor. abonament până la 1 Iulie 1908.

D-lor *N. Pilsca* și *I. P. Beide*. Deznă. Am primit câte 2 cor. ca abonament până la 1 Ian. 1908. De aici s'a trimis ziarul totdeauna reștit.

Redactor responsabil provizor *Sever Boș*  
Editor proprietar *George Nichin*.

## DE VÂNZARE!

Se vinde din mână liberă o vie silită admirabil pe dealul *Covășanțului* extensiune de 3 jughere, din cari peste 10 jughere plantate cu viță de soiuri celande. Rod bogat și de calitate întrecută. În vie o colină în stare bună servește de plăcută locuință peste vară. Informații mai de aproape la redacția »Tribunei«.

**Aviz!**

ărituri necesare învățătorilor precum :  
 « de dotațiune » (Dij levél).  
 « Protocolul de dotațiune ».  
 « Identifica plătirii salarelor învățătoresți »  
 « Decreturile de înștiințare către inspectorii ».

Form §. 10 din instrucțiunea mini-  
 stră referitor la salarele învățătoresți se  
 va vândea în  
**pografiă diecezană din Arad.**  
 În fiecare școală se recer în total circa 25  
 a căror preț e 1 cor. 90 fil. cu porto

caută

**Învățăcel român**

de 14 ani, să știe vorbi și scria  
 românește. Doritorii să se adreseze la Va-  
 liorogariu, comerciant în R.-Pécska.

**Învățător pentru Ro-  
mânia.**

La școala germană evangelică din  
**Constanța** află post un  
 învățător, absolvent de seminar,  
 care să cunoască și limba ger-  
 mană. Va da 30 ore pe săptămână  
 la limba română. Necăsătorit și vor  
 fi preferați. Salar la început  
 1500 lei și locuință liberă.

Se și certificatele să se trimită  
 la adresa domnului **Ernst Meyer,**  
 evangelic, **Constanța.**

**AVIZ.**

orașul Karczag, (comitatul Jász-Nagy-  
 zolnok) pe linia principală Szolnok-  
 árad, cu începutul anului școlastic  
 s'a deschis gimnaziu superior re-  
 (în anul școlastic curinte se va ține  
 examen de maturitate); acest gym-  
 naziu recomandă călduros în atențiunea  
 părinților români, cari doresc pe  
 școlastic viitor a-și duce băieții lor  
 odată însuși perfect limba maghiară.  
 Acest gimnaziu superior, pentru elevii  
 este mai favorabil decât alte gimnazii  
 din țară de pildă din: Debrecen, Kecskemét,  
 și altele, — din motivul, că aici  
 se țin sărbătorile prescrise de ministrul  
 și pot asista la serviciul divin și pot  
 împărtăși în catechisare regulat, — iar  
 fiindcă în sf. biserică gr. or. de aici  
 se țin sărbătorile divine să celebrează în limba gre-  
 — astfel elevii gr. or. ori gr. cath.  
 gimnaziul de aici își vor putea însuși  
 limba și limba grecească, — ceea-ce  
 este servit sigur de mare ajutor întru ști-  
 imba grecească din gimnaziu.  
 Dacă cei preastim. părinți, cari doresc  
 să însușim băieții pe anul școlastic 1908/9  
 să ne rugați a se adresa la subscrisul  
 a dorință se va îngriji de locuință  
 și corăspunzător fie la vreun profesor  
 din familia privată.

la 1 iunie 1908.

**Nicolae Popescu,**  
 paroh gr. or.



**APA MINERALĂ PHOENIX  
DIN BUZIÁS**

IN PRIVINȚA EFECTULUI **PENTRU BOALELE DE RINICHI ȘI BĂȘICĂ**  
 INTRECE TOATE APELE.

La gust e plăcută, puțin acrică, nu e feruminoasă și abundează în acid carbonic.  
**Apă de masă neobișnuit de răcoritoare.**  
 Intrebuințată pentru cură de beut, pentru boale de rinichi  
 și bășică, pentru formațiunea petrii de bășică și înisipare, pentru  
 catarul organelor de respirație și de secrețiune s'a dovedit de  
 un efect eminent.

PROSPECTE trimite gratuit administrația izvorului:  
 Direcțiunea stațiunii balneare Muschong — în Buziás.

Reclama e sufletul comerțului.

**Anunț.**

Se află de vânzare la subscrisul

**Vin din 1907**  
 de o calitate foarte bună, cu 46 coroane  
 hecto în loc. Vinul se vinde numai în  
 vasul cumpărătorului.

**Iuliu Groșorean,** învățător.  
 up. Világos **Galșa**

**Un tânăr român,**

absolut de 6—8 clase gimnaziale și cu con-  
 duită bună, află imediat aplicare ca prac-  
 ticant în farmacia la subscrisul, pe lângă  
 condițiuni favorabile. Cei ce cunosc limba  
 germană sunt preferați.

Csákova (Temes-m.) **Dionisie Negru,**  
 farmacist.

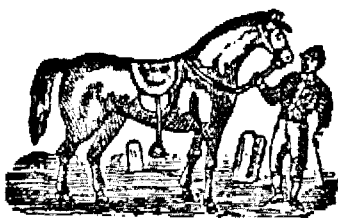
**Anunț.**

Am onoare a aduce la cunoștința onor.  
 publică că în comuna Agriș se află de  
 vânzare

**VAR**  
 calitate mai bună.

cu preț moderat, cu vagon sau cu tră-  
 sură. Piatra de var se primește îndărăt în  
 prețul varului. Cumpărătorii să se adreseze la  
**Romul Motorca,** preot,  
 Agriș. u. p. Ternova.

**Merzai Kálmán** curelar și șeluri  
 Nagyvárad, Szt. János utca 48.



**Hamuri, șele,**  
 instrumente tre-  
 buincioase pentru  
 călărit, drum și  
 vânat, frâne și  
 bicături,  
 precovite pentru cal

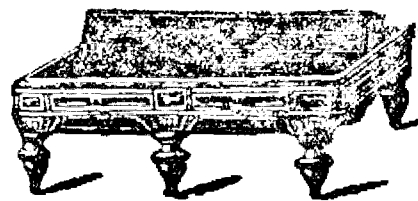
fine și ieftine, giamantane de călătorie, ge-  
 nate de piele, portomonicie, în mare  
 asortiment.

Prețuri ieftine. Dresări se efectuează în mod grabnic și  
 prompt.

**DÓSA FARKAS**

fabricant de billard în Cluj,

Kolozsvár, Mátyás király-tér nr. 3.



Depozit de  
 billard gata.  
 Pregătesc  
 mese de bi-  
 liard și le re-  
 parez atât

în oraș cât și în provincie, imediat. Țin  
 în depozit bastoane de billard (daco)  
 chiulele de billard de bansolin și fildes,  
 (os de elefant), apoi: cretă, piele de bi-  
 liard, lipici și ori-ce alte lucruri trebuin-  
 cioase.

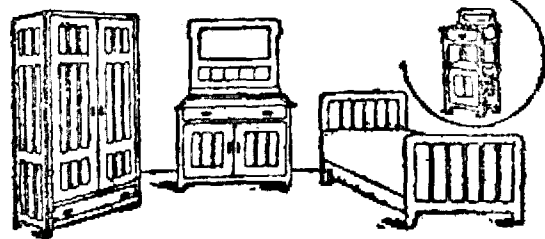
Primește tot felul de lucrări de instalare  
 pentru cafenele, cofetării și locuințe.



**Ioan  
Philipovits**  
 fabricant  
 de ornamente, stea-  
 guri bisericesti  
 steaguri pentru reu-  
 niuni și baldahin  
**VERSECZ.**

**KARL HORED**  
 magazin de mobile.

Nagyszeben, Salzgasse Nr. 33.



Magazin de dulapuri, mese, scaune, scaune  
 de copii, paturi, divane credențe, paturi de  
 bucătărie, spălător și tot felul de mese,  
 Scaune din lemn încovoiat, scaune cu leagăn  
 foteluri de birou, taluret cu șurup, mese  
 de ceai ș. a. Sunt totdeauna în depozit.



## Au apărut **Compoziții românești de Tib. Brediceanu.**

**Doine și cântece.** (Voce și piano.)

CAIETUL I. Foaie verde, foi de nuc. Cântă puiul cucului. Bădișor depărțitor. Spune mândr' adevărat. Vai, bădiță dragi ne-avem. Cine m'aude cântând. Bade, zău, o fi păcat. Bagă Doamne luna 'n nor.

CAIETUL II. Știi, tu bade, ce mi-ai spus. Vino, bade, iar acasă. Năcăjit ea mine nu-i. După ochi ca murele. Floare fui, floare trecui. Cântece haiduce. Trageți voi boi! Cine n'are dor pe vale.

**Jocuri românești.** (Piano solo.)

CAIETUL I. Logojana. Măzărca. Ardeleana (ca'n Bănat) I. Pe picior I. Ardeleana I. Brâu I. Hora. Ardeleana (ca 'n Bănat) II.

CAIETUL II. Ardeleana (ca 'n Bănat) III. Ardeleana II. Pe picior II. Parina. Învărtirea I. De doi. Ardeleana III. Brâu II.

CAIETUL III. Brâu III. Hațegana. Ardeleana (ca 'n Bănat) IV. Învărtita II. Pe picior III. Ardeleana (Abrudeana) IV. Ardeleana (ca'n Banat) V. Brâu IV.

Prețul unui caiet: 4 coroane (5 lei).

**De vânzare la toate librăriile românești.**

Serata etnografică, caietul I.: Preț 2 cor. (lei 2'50).

==== Caietele. II. și III. epuizate. ====

Depozit general:

**Librăria arhidiecezană Sibiu (Nagyszeben).**

## **CORNEL N. DEMETER** farmacist în Szászváros.

**Peronospin** pentru stropirea viei contra peronosporiei e mai bun și mai ieftin și manipularea cu mult mai simplă, ca piatra vântată. Un pachet de 100 litre apă costă 60 fil. Pravul acesta să folosește și la stropirea pomilor. La comandă de 10 pachete să trimit francate. Revanzătorii capătă rabat corăspunzător.

### **Preparate cosmetice.**

**Cream de benzoe mygdale.** Creamul de benzoe mygdale servește pentru conservarea, înfrumșetarea și albirea mânilor și feței, dând totodată și o fineță deosebită. Delătorează tot felul de necurătenii de pe mână și față, — precum: pete, bubite, zgrăburte, pisteni (mitesser), precum netezește și zbirciturile. Conținutul creamului acestuia e nestricăcios pentru față și mâni. Prețul 60 fileri.

**Săpunul de benzoe mygdale.** Săpun excelent pentru toilette. E preparat din ingredientii foarte fine, și din mirosuri plăcute de flori. Albește și netezește pielea. Se recomandă a se folosi împreună și săpunul de benzoe mygdale. Prețul 70 fileri.

**Poudre Veturien.** Acopere foarte bine, încât nici nu să observă că fața este pudrată. Întrebuințată pudra cu creamul de benzoe mygdale, scutește de urmările neplăcute, ce altcum ar cauza vântul, răceala și razele soarelui. În culoare albă, roză și galbina. Prețul 1 cor.

**Veturien Parfeum.** Vera-violetta, cel mai fin parfum de violele, lăcrămioare și scumpie (iorgovan) și Jockey Club. Pr. 1'60 fil. — „Ideal“, cel mai nou parfum, 2 cor.

**Apa de gură „Cremier“** (Albă sau roșie.) Prin întrebuințarea apei „Cremier“ acesteia nu devin dinții găunoși, — și delătorează durerea dinților, precum să și interese dinții și gingiile. Prin întrebuințarea apei acesteia, să delătorează mirosul neplăcut și greu din gură. Prin întrebuințarea apei acesteia cu pravul de dinți „Cremier“ devin dinții foarte frumoși, albi. Prețul 80 fileri.

**Pravul de dinți „Cremier“** Prin întrebuințarea pravului acestuia devin dinții frumoși și albi. Prețul 70 fil. **Perii de dinți, fine.** Alegere mare, în diferite prețuri. **Esență de China.** Contra căderii părului cu rezultat foarte bun. Prețul 1'40 fil. **China tannopomada.** Pentru creșterea părului. Prețul 70 fileri. **Oleu de nucă.** Extract de nuca oleica, pentru conservarea părului. 1 sticlă 80 fileri.

Diferite mirosuri de parfemuri franceze de prima calitate — să capătă după măsură. — Săpunul de benzoe mygdale e cel mai bun în întrebuințare. Săpunuri foarte fine — și deosebit plăcut mirositoare, se capătă în diferite prețuri.

**Prav contra opăritului și urmărilor neplăcute la copii.** Prețul 50 fileri. **Prav contra asudatului** Prețul 50 fileri. **Prav pentru insecte.** 20, 40 fil. și 1 cor.

**Instrucțiuni** pentru prepararea rumului, dif. liqueuri și alte băuturi. **Syrup de zmeură!** Curat numai din suc de zmeură de pe munte, preparat cu zahar rafinat. 1 klg. 1 cor. 20 fil. Un demjon postal de 4 $\frac{1}{2}$  klg. franco trimis 6 cor. 50 fil.

Adresa să fie precisă și legibilă! Numele întreg, comuna, nr. casei, posta ult. și comit.

## In tipografia diecezană din Arad str. Batthyányi Nr. 2.

au apărut și se află de vânzare

atât în numita tipografie cât și la:

Librăria arhidiecezană Sibiu. Librăria A. Mureșan Brașov.

Librăria I. Clurcu Brașov. Librăria diecezană Caransebeș.

Librăria Nemes Kálmán. Lugos (Lugoj).

următoarele compozițiuni muzicale:

**Cântări bisericesti** pentru slujbe ocazionale din Moltivelnic (Evhologiu) ș. a., aranjate pe note de Trifon Lugojan, prof. de muzică și cântare. — Prețul 8 cor.

**De ducă...** Cor bărbătesc pe motiv popular de Trifon Lugojan. Prețul 1 coroană.

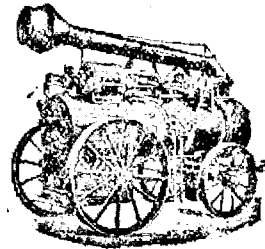
**Negruta** cor mixt cu soli de Ioan Vidu. — Prețul 1'50. **Coasa** Melodie populară. Prelucrare și arm. de I. Vidu. — 1 cor.

**Logojana** pentru o voce și pian de Ioan Vidu. — Prețul 1 cor. 50 fil.

**Preste deal...** Cor mixt cu soli compus pe motive din muzica populară română. De Ioan Vidu. Prețul 1 coroană 50 fileri.

## Deschidere de magazin de mașini

Adnc cu stimă la cunoștință on. mele clientele, că le-gătură cu atelierul meu de lăcătușerie, am deschis un **magazin de mașini economice și de casă** unde țin exclusiv mașini de prima calitate pe care le vând în bani gata și în rate.



Rog pe on. public să mă nească și în această întreprindere pentru ce voi fi recunoscător aceia, că în calitate de specialist desface numai marfă potrivită pentru noi, și înainte de a se pune în vânzare e bine examinată în atelierul meu. Țin în depozit mașini de toate genurile, tăietoare de lemn și pluguri, tăietoare de vișnișor, presă de vin, și seceră, grapă, sfărâtoare de cucuruz, presă de vâsc.

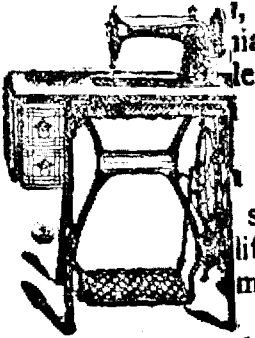
Recomand mai departe practicele

## mașini de cusut

și ace de cusut pentru ecetea, elastic și curele, uleiuri și tot felul de părți de mașină.

Mai fac tot felul de lucruri de

**lăcătușerie** pregătesc grilagiuri de fer, porți de fer, arme, balanțe, pompe de fântâni, stropitoare de struguri, reparaturi de mașini de aburi etc.



Recomand on. public pentru îmblătit, mașinele de îmblătit cu aburi, conduse însuși de mine pe care dau cu chirie.

Solicitând părținirea on. public, rămân cu stimă:

**ALEXANDRU NAGY**  
PANKOTA (PÂNCOTA)

## Nu mai sunt bătături

(Ochi de găină).

Cine voiește să scape de bătăturile dureroase să folosească

## „Anti-Klavin“

care prin compoziția ei chemică e cea mai eficace și mai bună

După a doua întrebuințare bătăturile

vor dispărea necondiționat.

Nenumărate scrisori de mulțumire și recunoștință

Prețul unui tub: 80 fileri.

O față cu pistrii o face albă ca zăpada,

Apa americană contra pistriilor de Dr. HYAN

și Săpunul american contra pristiilor de Dr. HYAN

Depositul principal:

**Dr. Vámos și Fűred**

drogherie și parfumerie.

AZ „ANGYALHOZ“.

**Pécs. Pécs**